

ČESKÉ, MORAVSKÉ A SLEZSKÉ MINCE 10.–20. STOLETÍ

NÁRODNÍ MUZEUM – CHAUROVA SBÍRKA I.2

**DENÁRY
MALÉHO STŘÍŽKU**
(od poloviny 11.
do počátku 13. století)

Luboš Polanský

NÁRODNÍ
MUZEUM : 205 let

DENÁRY MALÉHO STŘÍŽKU
(od poloviny 11. do počátku 13. století)

ČESKÉ, MORAVSKÉ A SLEZSKÉ
MINCE 10.–20. STOLETÍ

NÁRODNÍ MUZEUM – CHAUROVA SBÍRKA

SWAZEK I.2

Vědecký redaktor

doc. PhDr. Jiří Militký, Ph.D., DSc.

Doporučená citace:

POLANSKÝ, Luboš: *České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum – Chaurova sbírka I.2. Denáry malého střížku (od poloviny 11. do počátku 13. století)*, Národní muzeum, Praha 2023, 416 s.
(dále v poznámkách: POLANSKÝ, L.: *Chaurova sbírka I. 2*) či (dále v katalogu: *Chaura I.2*)

**DENÁRY
MALÉHO STŘÍŽKU
(od poloviny 11.
do počátku 13. století)**

LUBOŠ POLANSKÝ

NÁRODNÍ MUZEUM

PRAHA

2023

Recenzovali:

Prof. dr. hab. Borys PASZKIEWICZ (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego)
Ing. Jan VIDEMAN (Česká numismatická společnost)

Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2019–2023/11.V.e, 00023272).

This work was financially supported by Ministry of Culture of the Czech Republic (DKRVO 2019–2023/11.V.e, National Museum, 00023272).

© Luboš Polanský, 2023

© Národní muzeum, 2023

ISBN (print) 978-80-7036-787-2

ISBN (online) 978-80-7036-788-9

OBSAH

Úvod	11
Chaurova sbírka	15
Denáry malého střížku	19
Nálezy denárů malého střížku v Chaurově sbírce	31
Rentgenfluorescenční analýzy mincí (Marek Fikrle)	47
Souhrnné tabulky – typologie, XRF analýzy, metrologie a konkordance	71
Tabulka A: Přehled zastoupení denárů malého střížku v Chaurově sbírce dle Cachovy typologie	72
Tabulka B: Seznamy přemyslovských panovníků Čech a Moravy	74
Tabulka C: Přehled výsledků metrologických měření	79
Tabulka D: Přehled výsledků XRF analýz	97
Tabulka E: Konkordance inventárních a katalogových čísel	116
Seznam pramenů a literatury	121
KATALOG	127
ČECHY	
Břetislav I. (1035–1055)	131
Spytihněv II. (1055–1061)	134
Vratislav II. (1061–1085–1092)	141
Břetislav II. (1092–1100)	245
Bořivoj II. (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120)	248
Svatopluk I. (1107–1109)	255
Vladislav I. (1109, 1110–1117, 1120–1125)	257
Soběslav I. Oldřich (1125–1140)	272
Vladislav II. (1140–1158–1172)	279
Soběslav II. (1173–1178)	290
Bedřich I. (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189)	292
Václav II. (1191–1192)	296
Přemysl I. Otakar (1192–1193, 1197–1198–1230)	297
MORAVA	
Olomoucko, Vratislav II. (1058–1061)	305
Ota I. (1061–1086)	306
Vratislav II. (1086–1086/90)	310
Vratislav II. a Bořivoj II. (1091–1092)	312
Svatopluk I., správkyň/regentka Eufemie (1086, 1092–1095/9)	313
Svatopluk I. (1095/9–1107)	314
Anonymní (cca 1099–1107)	317
Ota II. (1107–1110, 1113–1126)	318
Václav I. Jindřich (1126–1130)	319
Soběslav I. Oldřich (1130–1135)	320

Brněnsko, Konrad I. a Ota I. (1054/5–1055/6)	321
Konrad I. (1061–1092)	322
Oldřich II. (1092–1097, 1097/99–1099, 1100–1113)	326
Břetislav II. (1097–1097/99)	327
Soběslav I. Oldřich (1113/5–1123)	329
Znojemsko, Lutold I. (1092–1099, 1101–1112)	330
Konrad II. (1123–1128, 1134–1161?)	331
MORAVA/ČECHY, neznama mincovna na Hradecku	
Vratislav II. a Břetislav II. (před 1091)	332
MORAVA	
Anonymnı rařby (konec 11. stoletı)	334
Nepřidělene rařby (konec 11. stoletı)	335
SLEZSKO	
Vratislavsko, Boleslav I. Vysoky (1163–1201)	341
Jindřich I. Bradaty (1201–1238)	342
MODERNı FALSA	347
POLOTOVARY	355
Fotograficka přıloha	359

CONTENTS

Introduction	13
Chaura Collection	17
Small Flan Deniers	25
Finds of the Small Flan Deniers in the Chaura Collection	39
X-ray Fluorescence Analysis of the Coins (Marek Fikrle)	61
Summary Tables – Typology, XRF Analysis, Metrology and Concordances	71
Table A: Overview of the Representation of the Small Flan Deniers in the Chaura Collection according to Cach's Typology	72
Table B: Lists of Přemyslid Rulers in Bohemia and Moravia	74
Table C: Overview of the Results of Metrological Measurements	79
Table D: Summary of XRF Analysis Results	97
Table E: Concordance of Inventory and Catalogue Numbers	116
List of Sources and Literature	121
CATALOGUE	127
BOHEMIA	
Břetislav I (1035–1055)	131
Spytihněv II (1055–1061)	134
Vratislav II (1061–1085–1092)	141
Břetislav II (1092–1100)	245
Bořivoj II (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120)	248
Svatopluk I (1107–1109)	255
Vladislav I (1109, 1110–1117, 1120–1125)	257
Soběslav I Oldřich (1125–1140)	272
Vladislav II (1140–1158–1172)	279
Soběslav II (1173–1178)	290
Bedřich I (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189)	292
Václav II (1191–1192)	296
Přemysl I Otakar (1192–1193, 1197–1198–1230)	297
MORAVIA	
Olomouc Region, Vratislav II (1058–1061)	305
Ota I (1061–1086)	306
Vratislav II (1086–1086/90)	310
Vratislav II and Bořivoj II (1091–1092)	312
Svatopluk I, regentess Eufemia (1086, 1092–1095/9)	313
Svatopluk I (1095/9–1107)	314
Anonymous (cca 1099–1107)	317
Ota II (1107–1110, 1113–1126)	318
Václav I Jindřich (1126–1130)	319
Soběslav I Oldřich (1130–1135)	320

Brno Region, Konrád I and Ota I (1054/5–1055/6)	321
Konrád I (1061–1092)	322
Oldřich II (1092–1097, 1097/99–1099, 1100–1113)	326
Břetislav II (1097–1097/99)	327
Soběslav I Oldřich (1113/5–1123)	329
Znojmo Region, Lutold I (1092–1099, 1101–1112)	330
Konrád II (1123–1128, 1134–1161?)	331
MORAVIA/BOHEMIA, unknown mint in Hradec Králové Region	
Vratislav II and Břetislav II (before 1091)	332
MORAVIA	
Anonymous issues (end of the 11 th century)	334
Unattributed issues (end of the 11 th century)	335
SILESIA	
Wrocław Region, Bolesław I the Tall (1163–1201)	341
Henry I the Bearded (1201–1238)	342
MODERN FORGERIES	347
SEMI-FINISHED PRODUCTS	355
Photographic appendix	359
Summary	412

ÚVOD

České raně středověké numismatice citelně chybí edice pramenné základny. Poslední ucelené odborné dílo k problematice denárového období od 10. do 13. století *České denáry* vyšlo v roce 1895 z pera Eduarda Fialy. Následující bádání se ubíralo dvojím směrem, a to cestou odborných publikací zaměřených na dílčí otázky české numismatiky na straně jedné, a cestou sběratelských katalogů na straně druhé. Důkladné zpracování jednotlivých významných sbírek či alespoň úplné zpracování soupisu dílčích období až do nedávné doby zcela chyběly. Tyto soupisy a katalogy jsou však nepostradatelnou pramennou základnou a nutným předpokladem pro samotný další rozvoj české raně středověké numismatiky.

O to významnější je aktivita numismatického oddělení Národního muzea, které v rámci projektu *České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum – Chaurova sbírka* dlouhodobě pracuje na publikování a zpřístupňování tzv. Chaurovy sbírky, nejucelenějšího a nejrozsáhlejšího souboru převážně bohemikálních ražeb, jež shromáždili František Rudolf Chaura (1841–1910) a jeho syn Karel Chaura (1869–1945). První svazek z pera Jarmily Háskové, věnovaný pražským grošům, vyšel v roce 1991 pod pořadovým číslem III. Po delší odmlce navázaly v letech 2009 a 2011 péčí Eduarda Šimka svazky IV.1 a IV.2, věnované tolarovým ražbám Ferdinanda I. až Rudolfa II. V letech 2010 a 2012 byly vydány zásluhou Zuzany Holečkové svazky VI.1 a VI.2, obsahující rodové, církevní a slezské nevládní tolarové ražby. V roce 2012 byl ve spolupráci Jiřího Militkého a Lenky Vacinové publikován svazek X. představující nebohemikální část Chaurovy sbírky, tedy keltské, římské a raně byzantské mince. V roce 2014 vydal Jan Boublík finální 8. díl IV. svazku zasvěcený ražbám panovníků habsbursko-lotrinské dynastie, v letech 2016 a 2017 pak vyšel v rámci dvou svazků nemincovní materiál, nejprve ve spolupráci Marka Cajthamla a Kamila Smiška svazek IX.2 – účelové známky a žetony, posléze z pera Kamila Smiška svazek IX.1 – vládní a soukromé početní peníze. V letech 2019 a 2022 navázala Zuzana Holečková na publikované vládní ražby tolarového období svazky IV.5 (mince Ferdinanda III.) a IV.3 (mince Matyáše, českých, moravských a slezských stavů a Fridricha Falckého). V roce 2022 pak vydanou část sbírky obohatil svazek II. publikovaný Petrem Schneiderem a obsahující brakteáty, denáry a feniky. V současné době vedle předkládaných svazků I.1 a I.2, věnovaných denárům velkého a malého střížku, vychází díky autorské dvojici Jakub Anderle a Emil Novák též svazek VII.1 zahrnující výběr medailí a žetonů spojovaných s českými panovníky od Ludvíka I. po Leopolda II. Je potěšující, že se cíl projektu *České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum – Chaurova sbírka*, tedy zpřístupnění a publikování Chaurovy sbírky, v posledních letech daří naplňovat.

Chaurova sbírka denárů obsahuje až na některé unikátní a vzácné, především moravské exempláře ucelený přehled typů a variant českých i moravských denárů známých v polovině 20. století. Zahrnuje nejen řadu tehdy i dnes unikátních ražeb, ale také vybrané kusy, resp. přehledy variant typů zastoupených ve významných velkých a pro chronologii českých denárů zásadních mincovních nálezech konce 19. a počátku 20. století. Zastoupením jednotlivých typů, počtem a stavem jednotlivých exemplářů je tato část sbírky nepostradatelným a nenahraditelným pramenem nejen pro českou numismatiku, ale také českou historii, archeologii, ikonografii, genealogii, epigrafiku a další přízvěnné obory. Jedná se o zcela výjimečnou kolekci, která nemá v českých i světových muzeích obdoby. Doufám, že zpracování této části sbírky poskytne do budoucna výchozí materiál a stane se jedním ze základních kamenů plánované edice českých denárů. Prozatím však alespoň umožní dalším badatelům přístup k výjimečným pramenům naší historie – k mincím, jejichž význam, obzvláště pro nejstarší období, kdy jsou denáry mnohdy jediným soudobým pramenem, stále není v české historii plně doceněn.

Na tomto místě bych rád poděkoval za podporu a pomoc své rodině, především dcerám Alžbětě a Ludmile. Za cenné konzultace jsem zavázán Jiřímu Lukasovi, za metodické připomínky recenzentům Borysu Paszkiewiczovi, Janu Videmanovi a vědeckému redaktorovi Jiřímu Militkému. Dále děkuji Marku Fikrlemu za změření a vyhodnocení rentgenfluorescenčních analýz, Lence Vacinové za jazykové korektury, Jakubu Meissnerovi a Marku Fikrlemu za překlad, Jiřímu Lehkému za vytvoření zcela nové sady písmen pro tuto publikaci, Martinu Frouzovi, Jiřímu Lehkému a Tomáši Smělému za vyhotovení kvalitních fotografií a oběma posledně jmenovaným i za skvělou péči a trpělivost při přípravě obou denárových svazků. V neposlední řadě jsem pak vděčen všem přátelům a kolegům, se kterými jsem v průběhu let konzultoval jednotlivé dílčí otázky spojené s touto sbírkou, obzvláště Jiřímu Slámovi (†), Stanisławu Suchodolskému, Kateřině Tomkové a Zdeňku Petráňovi.

Luboš POLANSKÝ
V Praze dne 16. července 2023

INTRODUCTION

The Czech numismatics concerned with the Early Medieval Period is lacking published source base. The last comprehensive expert work on the denier period (from the 10th to the 13th centuries) appeared in 1895 (Eduard Fiala, *České denáry*, Praha 1895). The following research moved on in two directions, on the one hand through scientific publications on partial questions regarding the Czech numismatics, and on the other hand through collectors' catalogues. Complete inventories of individual important collections, or at least exhaustive catalogues of intermediate periods of coinage have been missing at all until recently, although they represent an indispensable material base and an essential condition for further development of the Czech Early Medieval numismatics itself.

Hence the importance of the activity of the Numismatic Department of the National Museum, Prague, which since 2009 continues to systematically publish the most comprehensive and extensive assemblages of Bohemian coins in the Chaura Collection. Within the framework of the project '*Bohemian, Moravian and Silesian Coins from the 10th–20th Centuries. National Museum – the Chaura Collection*', first the Prague groschen were published by Jarmila Hásková in 1991 in volume III. Volumes IV.1 and IV.2 by Eduard Šimek, devoted to the thaler coinage from Ferdinand I to Rudolph II, followed in 2009 and 2011. Volumes VI.1 and VI.2, published by Zuzana Holečková in 2010 and 2012, dealt with the family, ecclesiastical and Silesian non-governmental thaler issues. Volume X from 2012, introducing the non-Bohemical part of the Chaura Collection, that is Celtic, Roman and early Byzantine coins, was published by Jiří Militký and Lenka Vacinová. The IV.8 volume by Jan Boublík, published in 2014, deals with the coins of the Habsburg-Lorraine dynasts; two volumes from 2016 and 2017 covered the non-coin material: the first one IX.2, by Marek Cajthaml and Kamil Smíšek, comprised of counting jetons; volume IX.1 on governmental and private counting jetons by Kamil Smíšek followed. In 2019 and 2022, Zuzana Holečková published official issues of the thaler period in the volumes IV.5 (coins of Ferdinand III) and IV.3 (coins of Matthias, the Bohemian, Moravian and Silesian Estates and Frederick of the Palatinate). In 2022, volume II containing bracteates, deniers and pfennigs was published by Petr Schneider. Currently, besides the presented volumes I.1 and I.2 dedicated to the large and small flan deniers, Jakub Anderle and Emil Novák released the first part of the medal volume VII.1 including medals and jetons related to the Bohemian kings from Louis I until Leopold II. Thus, it is encouraging that this commitment to the Czech numismatics has succeeded in fulfilling in recent years.

Except some unique and rare, especially Moravian, specimens, the Chaura's denier assemblage represents almost comprehensive overview of the types and variants of the Bohemian and Moravian deniers known in the middle of the 20th century. It contains not only a considerable number of both then and today unique issues, but also exquisite pieces and overviews of variants present in important hoards found at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries, essential for the chronology of the Czech deniers. Representing single types and specimens unique by their number and condition, the collection is an important source not only for the Czech numismatics, but also for the Czech history, archaeology, iconography, genealogy, epigraphy, and further related disciplines. It is quite an exceptional assemblage, unparalleled in the Czech as well as world museums. I hope this processing of the denier part of the Chaura Collection will provide starting material for the future and will become one of the cornerstones of the planned Czech denier edition. For the present, it will allow other researchers access to the unique sources of our history – to the coins whose significance, especially for the earliest period for which the deniers are often the only contemporary source, has not been yet adequately appreciated in the Czech history.

At this point, I would like to thank primarily my family for the support and help in my work, especially to my daughters Alžběta and Ludmila; Jiří Lukas for the valuable consultations; the peer reviewers Borys Paszkiewicz and Jan Videman, and the scientific editor Jiří Militký for their methodical comments; Marek Fikrle for his precise measuring and appraisal of the X-ray fluorescent analysis; Jakub Meissner and Marek Fikrle for the English translation; Lenka Vacinová for proofreading, Jiří Lehký for the creation of a fully new set of types for this publication, Martin Frouz, Jiří Lehký and Tomáš Smělý also for making the high-quality photographs and both of the last named for excellent care of publication of both denier volumes. Last but not least, all my friends and colleagues who I have consulted with individual sub-questions related to this collection over the years, especially Jiří Sláma (†), Stanisław Suchodolski, Kateřina Tomková and Zdeněk Petráň.

Luboš POLANSKÝ
Prague, July 16th 2023

CHAUROVA SBÍRKA

Chaurova sbírka byla postupně vytvořena dvěma generacemi významných českých starožitníků a numismatů, Františkem Rudolfem Chaurou (1841–1910) a jeho synem Karlem Chaurou (1869–1945). František Rudolf Chaura, vyučený klempíř, začal sbírat mince v době své vojenské služby v Itálii, kde se poprvé setkal s nálezy mincí při hloubení zákopů a základů budov. Ke své profesi si postupně zřídil i obchod se starožitnostmi, časem se začal specializovat na numismatiku, a právě tehdy se pravděpodobně začal odvíjet i příběh největší kolekce bohemikálních vládních ražeb 10.–20. století na našem území. V jeho šlépějích pokračoval syn Karel, který se již od roku 1890 podílel na provozu rodinného starožitnictví. Oba Chaurové se díky svému zájmu záhy stali předními odborníky v oboru numismatika a udržovali čilé kontakty nejen s význačnými českými, ale také zahraničními sběrateli a numismatiky.

Byl to právě Karel Chaura, kdo převzal štafetu v pořádání pravidelných schůzek pražských sběratelů mincí, se kterými začal v 80. letech 19. století Štěpán Berger († 1900) v nádražní restauraci Maxe Donebauera († 1889) za účasti Františka Rudolfa Chaury, a ve které od 90. let pokračoval Karel Cyril Neumann (1856–1919). V roce 1913 pak Karel Chaura svolal první schůzi neformálního kroužku pražských sběratelů do Obecního domu, a v roce 1919 se podílel na založení Numismatické společnosti československé, jejímž jednatelem byl až do roku 1924. Chaurovo starožitnictví na dnešní Národní třídě v Praze se za první republiky stalo přirozeným centrem sběratelské činnosti a numismatického bádání u nás.

Karel Chaura publikoval mnoho numismatických odborných i popularizačních článků a přednesl množství přednášek. Byl vydavatelem řady medailí a žetonů a od roku 1934 i vlastního časopisu Numismatické zprávy, v jehož rámci jako přílohu zveřejňoval nabídkové seznamy materiálu pod názvem Sběratelský ruch (*Hauner 1941, 25–28; Kraumann 1945–1946, 26–27; Nohejlová-Prátová – Šimek 1971, 49; Kolář 2000, 279; Petráň 2013, 91; Nechanický 2016, 33–35; Schneider 2022, 8*).

O prodeji své sbírky začal Karel Chaura s Národní bankou vyjednávat již za druhé světové války, z obchodu v tak nejistých dobách však sešlo. Teprve po jeho smrti († 5. 5. 1945), po jednáních s jeho dědici, sepsání obsahu sbírky a novém ocenění, na kterém se podíleli zaměstnanci numismatického oddělení Národního muzea Gustav Skalský a Emanuela Nohejlová-Prátová, došlo k odkoupení sbírky Národní bankou československou. Po několika neúspěšných žádostech o převedení zpočátku alespoň významných částí sbírky do Národního muzea přinesla kýženou změnu v této záležitosti teprve plánovaná úprava statutu Národní banky československé, resp. její transformace ve Státní banku československou v roce 1950. Odstupující vedení – bankovní rada Národní banky – na svém posledním zasedání 30. 6. 1950 schválilo se souhlasem Ministerstva financí Československé republiky ze dne 18. 7. 1950 bezúplatný převod Chaurovy sbírky do vlastnictví Národního muzea, kam byla 10. 11. 1950 fyzicky převezena (*Přírůstková kniha 1940–1952, př. č. H5p63/1950; Složka Chaurova sbírka, archiv numismatického oddělení Národního muzea; viz též Militký – Vacinová 2012, 46*).

Soupis Chaurovy sbírky prováděli v březnu až květnu 1946 odborní kurátoři numismatického oddělení Národního muzea Gustav Skalský a Emanuela Nohejlová-Prátová. Z něj vyplývá, že Chaurův numismatický materiál byl uložen na dvou místech, a to v jeho bytě na adrese Vojtěšská 15, Praha II, a v kanceláři Chaurova obchodu na Národní třídě 15, Praha I. Do Národního muzea byla sbírka přijata na základě soupisů pořízených při její koupi Národní bankou roku 1947 „v dobrém vědomí, že se její rozsah a obsah nezměnil, než použitím 2 kusů pro dar J. V. Stalinovi r. 1949“ (*Potvrzení přijetí Chaurovy sbírky ze dne 10. listopadu 1950 č. j. 387/50, archiv numismatického oddělení Národního muzea*).

Porovnání původních soupisů s revizí sbírky v roce 1977 však ukazuje, že do Národního muzea nebyla převedena sbírka celá, nýbrž jen její část, původně dislokovaná v bytě Karla Chaury. Jednalo se o obsah tzv. malé skříně s keltskými, denárovými a brakteátovými ražbami, tzv. jiné malé skříně s mincemi grošového období, tzv. velké skříně I s velkými brakteáty, tolarovými ražbami a medailemi panovníků, tzv. velké skříně II s mincemi vedlejších českých zemí, medailemi a žetony, s drobnou příměsí moderních fals, sádrových odlitků a rozpracovaných celků, a tzv. nedobytné pokladny (trezoru) s byzantskými solidy, římskými denáry a s vzácnějším numismatickým i medailovým materiálem.

Nepřevedený, velmi různorodý materiál z kanceláře Karla Chaury se původně dle soupisů nacházel v tzv. skříně Biedermeyer, v tzv. malé skříně a v tzv. železné pokladně. Na základě materiálu v archivu numismatické oddělení se lze důvodně domnívat, že tato část majetku Karla Chaury zůstala ve fondech Státní banky československé (*Militký – Vacinová 2012, 46–47*). Je také vysoce pravděpodobné, že tento materiál nebyl součástí vlastního jádra soukromé sbírky Karla Chaury, ale měl být původně, jak implikuje jeho uložení v obchodní kanceláři na Národní třídě, určen k prodeji.

Chaurova sbírka je významnou numismatickou kolekcí zahrnující na 13344 předmětů mincovního, medailového i jiného nemincovního charakteru. Mincovní složka o cca 6869 exemplářích tedy představuje více než polovinu kolekce. Denárová část Chaurovy sbírky, pokrývající období cca dvou a půl staletí a obsahující 899 dobových ražeb, 3 stříbrné polotovary, 9 ostřížků a 36 moderních fals, tak reprezentuje přibližně 7 % celé sbírky, resp. 13 % její mincovní části. V zájmu praktičnosti bylo přistoupeno k vydání tohoto celku ve dvou dílech. Důvodem je jak značný počet položek, tak i fakt, že případné vydání dvou často badatelsky na sobě nezávislých okruhů v jediném svazku by nebylo z uživatelského hlediska přívětivé. Svazek I.1 je tak věnován denárům tzv. velkého střížku, raženým na našem území přibližně od let 962/5 do roku 1050, a svazek I.2 zahrnuje mince z období, kdy u nás byly raženy denáry tzv. malého střížku, tedy přibližně od roku 1050 po 20. léta 13. století.

CHAURA COLLECTION

The Chaura Collection was gradually created by two generations of the important Czech antiquarians and numismatists, František Rudolf Chaura (1841–1910) and his son Karel (1869–1945). František Rudolf Chaura, a trained tinsmith, had started collecting coins during his military service in Italy, for the first time coming across coin finds when digging trenches and building foundations. Progressively, along with his profession, he set up an antiquarian shop, eventually specializing in numismatics, and it was probably then that the story of the largest collection of Czech official coins from the 10th–20th centuries in our territory began to unfold. His son Karel, involved in the operation of the family antique business already since 1890, followed in his father's footsteps. Thanks to their interest, both Chauras soon became leading experts in the field of numismatics, maintaining active contacts with distinguished Czech as well as foreign collectors and scholars.

It was Karel Chaura who took over the baton in organizing regular meetings of Prague coin collectors in the station restaurant of Max Donebauer († 1889), started in the 1880s by Štěpán Berger († 1900) with the participation of František Rudolf Chaura, and from the 1890s organized by Karel Cyril Neumann (1856–1919). In 1913, Karel Chaura convened the first meeting of the informal circle of Prague collectors in the Municipal House, and in 1919, he participated in the founding of the Czechoslovak Numismatic Society, having been active as its secretary until 1924. Chaura's antique shop on today's Národní třída in Prague became a natural centre of collecting activity and numismatic research in our country during the First Republic.

Karel Chaura published many scholarly as well as popularizing articles on numismatics and presented many lectures. He edited a whole range of medals and jettons and, since 1934, also his own journal *Numismatické zprávy* [The Numismatic News], including as an appendix his offer lists *Sběratelský ruch* [The Collectors' Traffic] (*Hauner* 1941, 25–28; [*Kraumann*] 1945–1946, 26–27; *Nohejlová-Prátová – Šimek* 1971, 49; *Kolář* 2000, 279; *Petráň* 2013, 91; *Nechanický* 2016, 33–35; *Schneider* 2022, 8).

Karel Chaura started negotiating the sale of his collection with the National Bank already during the Second World War, but the deal fell through in such uncertain times. First after his death on May 5, 1945, the negotiations were taken up by his heirs, the collection was listed and revalued with the participation of the curators of the National Museum, Gustav Skalský a Emanuela Nohejlová-Prátová, and finally purchased by the National Bank of Czechoslovakia. After several unsuccessful requests for a transfer of significant parts of the Collection to the National Museum, initially at least, finally the planned amendment to the statute of the National Bank, or more precisely its transformation into the State Bank of Czechoslovakia in 1950, took a desired turn. At its last meeting on June 30, 1950, the outgoing management – the National Bank Board – granted, with the approval of the Czechoslovak Ministry of Finance from July 18, 1950, the free transfer of the Chaura Collection to the ownership of the National Museum, and physically transported it on November 10, 1950 (*Accession book of the Numismatic Department of the National Museum 1940–1952*, no. H5p63/1950; *Chaura Collection file*, Archive of the Numismatic Department of the National Museum; see also *Militký – Vacinová* 2012, 46).

The inventory of the Chaura Collection was carried out between March and May 1946 by the curators of the Numismatic Department, Gustav Skalský and Emanuela Nohejlová-Prátová. It shows that Chaura's material had originally been stored in two places, namely in his apartment at Vojtěšská 15, Prague II, and in the office at Chaura's shop at Národní třída

15, Prague I. The National Museum received the Collection based on inventories made after its acquisition by the National Bank in 1947 'in good conscience that its extent and content have not changed, except for two pieces donated to J. V. Stalin in 1949' (*Chaura Collection file*, Archive of the Numismatic Department of the National Museum).

However, a comparison between the original inventories and the revision of the Collection in 1977 shows that it was not transferred to the National Museum as a whole, but only its part originally located in Karel Chaura's apartment. This was the contents of 'the small cabinet' with Celtic, denier and bracteate coins; 'the other small cabinet' with issues of the groschen period; 'the big cabinet I' with large flan bracteates, thaler coins and the rulers' medals; 'the big cabinet II' with coins of the secondary Czech lands, medals and jettons, minor admixture of modern counterfeits, plaster casts and unfinished pieces, and 'the Impregnable safe' (safety deposit box) with Byzantine solids, Roman denarii and other rare numismatic and medal material.

According to the inventories, the not-transferred, very miscellaneous material from Karel Chaura's office was originally deposited in 'the Biedermeier cupboard', in 'the small cabinet' and in 'the iron safe'. Based on the Archive of the Numismatic Department, it can be reasonably assumed that the latter part of Karel Chaura's property remained in the possession of the State Bank of Czechoslovakia (*Militký – Vacinová 2012*, 46–47). It is also highly probable that this material was not part of the core of Karel Chaura's private collection, but originally intended for sale, as its storage in the business office at Národní třída implies.

The Chaura Collection represents an important assemblage of 13344 coins, medals and non-coin material, the coin segment of ca 6869 specimens making up more than a half of these objects. The denier part of the Collection, covering the period of ca two and half centuries and including 898 contemporary issues, 4 silver semi-finished items and 36 modern counterfeits, thus represents approximately 7% of the entire collection and 13% of its coin part. For practical reasons and considering the large number of coins, it was decided to publish the denier assemblage in two parts. Thus, the volume I.1 is dedicated to the so-called large flan deniers minted in our territory approximately from 962/5 until 1050, the volume I.2 dealing with the so-called small flan deniers struck approximately from 1050 until the 1220s.

DENÁRY MALÉHO STŘÍŽKU

Denáry malého střížku zavedl někdy okolo roku 1050, jak se tradičně uvádí, český kníže Břetislav I. (1035–1055). Tehdy došlo ke změně stylu výroby a postupné redukci velkého střížku na menší. Ukončení jejich ražby v Čechách je spojeno se zaváděním jednostranných denárů vybitých z tenkého plechu, tzv. brakteátů, za Přemysla I. Otakara (1192–1193, 1197–1198–1230) někdy v průběhu 20. let 13. století.

Denáry malého střížku, české i moravské, tvoří zcela homogenní skupinu. V průběhu bezmála dvou staletí prošly pestrým vývojem. První fázi charakterizuje vedle malého střížku zjednodušení, resp. vysoká míra stylizace obrazu. S mincemi Bořivoje II. přichází zjemnění stylu, obrazy jsou vytvářeny precizně do nejjemnějších detailů, velikost střížku u jednotlivých panovníků mírně kolísá. V této fázi, v kontrastu s krásou těchto románských výtvarných skvostů, však dochází k postupnému zhoršování ryzosti stříbra v ražbách. Tento trend vrcholil v době vlády Bedřicha I., kdy vedle mincí s vysokou ryzostí vzniká i množství mincí spíše měděných, případně s měděným jádrem plátovaným tenounkou vrstvou stříbra. Závěrečná fáze na přelomu 12. a 13. století pak přináší korekci v podobě většího střížku a vyšší hmotnosti.

Ve všech třech fázích vývoje dosahuje výtvarné provedení obrazů vysoké umělecké úrovně. České mincovnictví si tak od svých počátků udržuje vysoký standard nemající v tehdejší Evropě obdoby. Na mincích se zrcadlí především panovnická a svatováclavská, na Moravě pak svatopetrská, svatomikulášská a svatojanská symbolika, záhy se však objevují i složitější motivy vycházející nejen z biblických a legendárních příběhů, ale také inspirované významnými soudobými i historickými událostmi. Některé výjimečné exempláře pak pravděpodobně tyto motivy dokonce propojují. V opisových částech se na lící straně pravidelně objevují jména panovníků – vydavatelů, na rubní pak téměř výlučně jména patronů – v Čechách především sv. Václava, sporadicky i sv. Vojtěcha, na Moravě sv. Petra, sv. Mikuláše a sv. Jana. Již zcela výjimečně se objevují jiné texty v opisech, tak např. na olomouckých mincích Oty I. a Svatopluka I. označení *SERVVS DEI*, na českých i moravských ražbách jména spoluvládčů, zpravidla synů panovníků, jméno matky a regentky Eufemie, manželky – královny Judity a kněžny/paní Alžběty. Denáry malého střížku jsou tak významnými svědky doby, pro kterou se nám stále nedostává mnoha jiných pramenů. Umožňují nám vhled do představ a symboliky využívané panovníky a církví a jsou mnohdy jedinými ikonografickými a epigrafickými prameny dokládajícími existenci či správná jména svých vydavatelů.

K důkladnému poznání období denárů malého střížku přispěl měrou vrchovatou i Karel Chaura. Denárové mincovnictví spolu s tolarovým patřilo mezi jeho oblíbená témata a neváhal své názory publikovat. Chaurovy práce týkající se období denárů malého střížku jsou dodnes pevnými základními kameny, na kterých stavěla a staví řada numismatiků. Jedná se především o publikace zaměřené na období stěžejních nálezů pokladů z Běšinova, Nespek, Plešivce a Řepova, jejichž podstatné části se mu podařilo získat pro zpracování, a některé i do svého vlastnictví.

Denáry malého střížku měl Karel Chaura, na rozdíl od denárů velkého střížku, uloženy dle soupisů nejen v bytě na adrese Vojtěšská 15, Praha II, ale také v obchodní kanceláři na Národní třídě 15, Praha I. Hlavní část sbírky denárů malého střížku, resp. všechny české a moravské ražby, byly uloženy v tzv. malé skříňce na tabulkách č. 7 až 15 (tabulka č. 7 obsahovala mince Břetislava I. jak velkého, tak malého střížku) v bytě Karla Chaury (inv. č. H5-5324–H5-5329, H5-5385–H5-5848). Tamtéž v tzv. velké skříni II byly pak uloženy na tabulce 4 slezské ražby 12. století (inv. č. H5-305908–H5-305920), na tabulce č. 74 moderní falsa (inv. č. H5-305944–H5-305956) a na tabulkách č. 151 až 152 mince z nálezů

Nespeky a Plešivec (inv. č. H5-7253–H5-7365). Výše zmíněný obsah je součástí tohoto svazku. Na tabulkách s originálními mincemi byly v několika případech přiloženy jejich sádrové odlitky, vytvořené pravděpodobně jako studijní materiál pro jiné badatele. Vzhledem k duplicitě s vlastním sbírkovým materiálem nebyly sádrové odlitky do tohoto katalogu zahrnuty.

Do publikace také nemohly být zahrnuty denáry malého střížku uložené v obchodní kanceláři na Národní třídě 15, Praha I, které 10. listopadu 1950 nebyly převedeny ze Státní banky československé do Národního muzea. Chybějící část denárů malého střížku se dle soupisu sbírky Karla Chaury nacházela ve skříni Biedermeyer. Záznam ze soupisu tam uložených tabulek zní: „Tab. 1. denáry Vratislava II. z nálezů v Dnespekách... 30 kusů v ceně Kč 500,-.“ Jedná se tedy o část nálezů Nespeky (Dnespeky je starší název obce) z roku 1917 čítající asi 4000 kusů, který se Karlu Chaurovi podařilo zachránit a získat skoro celý. Do své sbírky zařadil 273 nespeckých exemplářů (186 přímo, 87 zvlášť), výše zmíněných 30 bylo s nejvyšší pravděpodobností určeno přímo k prodeji, naprostou většinu nálezů, bezmála 3700 ks, se mu tedy muselo podařit během více než čtvrtstoletí prodat.

Přestože se 30 nespeckých denárů uložených v Chaurově kanceláři do sbírky numismatického oddělení nedostalo, v interní komunikaci byly za soubor z obchodní kanceláře považovány tabulky č. 151–152 z tzv. velké skříně II, umístěné v bytě Karla Chaury. Jak ukázalo zpracování těchto tabulek, neobsahují materiál, který by mohl být považován ani za výběrově sbírkový (obsahuje duplicitní varianty), ani za čistě prodejní (obsahuje mince z razidel v hlavní části sbírky nezastoupené). Skutečnost, že Chaura tyto mince uložil na volné tabulky ve spodní části tzv. velké skříně II, určení variant dle publikací nálezů zapsal na podložní lístky pouze číselně tužkou či perem, a přesto materiál seřadil dle katalogu, napovídá, že se jednalo o rozpracovaný soubor určený k dovybrání a dopopsání před samotným založením do vlastní sbírky či spíše expedováním k prodeji. Nelze také vyloučit možnost, že tento duplicitní přehled variant denárů Vratislava II. rozložený na tabulky byl využíván jako nabídkový set při prodeji. K. Chaura nabízel a prodal přibližně 3700 mincí z nespeckého pokladu. Dle způsobu zpracování v jeho publikaci měl mince rozdělené podle svého třídění na emise a varianty, od každé z nich existovalo různě velké množství exemplářů (bohužel tyto počty K. Chaura neuvádí, pouze počty kusů u jednotlivých typů), které byly drženy odděleně. Při prodeji pak nebylo praktické předkládat hromádky mincí postupně ke všem 184, resp. k cca 100 početnějším variantám, nýbrž na tabulkách č. 151–152 přehledně vyskládaný nabídkový set duplicitních variant. V rámci této publikace lze tyto mince dobře identifikovat podle vlastní inventurní řady (inv. č. H5-7253 až H5-7365).

Zpracovaná a zde publikovaná část Chaurovy sbírky mincí z období ražby denárů malého střížku obsahuje 602 mincí, 9 ostřížků a 13 moderních fals. Reprezentuje tedy více jak dvě třetiny (67 %, 602 z 899 ks) všech mincí denárového období, ze všech předmětů mincovního charakteru ve sbírce (615 z 6869 ks) 9 % a z celé Chaurovy sbírky 4,6 % všech předmětů (616 z 13444 ks). To je, uvědomíme-li si, jak široký záběr má Chaurova sbírka, na přibližně 170 let raně středověkého mincovnictví velice slušné číslo. Je to způsobeno tím, že denárové období patřilo mezi jednu z oblastí, na které se soustředil odborný zájem Karla Chaury, jak dokládá i jeho publikační činnost.

Z pohledu přiřazení mincí jednotlivým zemím a údelům obsahuje Chaurova sbírka denárů malého střížku 520–523 exemplářů českých denárů (kat. č. 1–520, 582–584?), 66–69 kusů moravských denárů (kat. č. 521–589), z toho 35 olomouckých (kat. č. 521–555), 23 brněnských (kat. č. 556–578), tři znojemské (kat. č. 579–581), tři moravské či české hradecké (kat. č. 582–584) a pět anonymních či blíže nepřirazených (kat. č. 585–589), a 13 exemplářů slezských, vratislavských brakteátů (kat. č. 590–602). České a moravské denáry pokrývají navíc téměř celou škálu nám známých panovníků, kteří razili mince (viz též tabulky B). V české části nejsou zastoupeny pouze vzácné ražby panovníků z konce 12. století Konráda II. Oty, Břetislava III. Jindřicha a Vladislava III. Jindřicha, v moravské části schází především celá škála

Obr. 1: Tzv. velké skříně I (vlevo) a II (vpravo) původně umístěné v bytu Karla Chaury

Fig. 1: So-called big cabinets I (left) and II (right) originally located in Karel Chaura's apartment

Obr. 2: Detail kování z tzv. velké skříně II

Fig. 2: Detail of a fitting from so-called big cabinet II

Obr. 3: Tzv. malá skříně („maleč“) původně umístěná v bytu Karla Chaury

Fig. 3: So-called small cabinet originally located in Karel Chaura's apartment

nepřirazených denárů, ražby Spytihněva II., Vratislavova syna Boleslava, Vladislava I. a Vratislava Brněnského, většina typů Svatopluka a Oty II. pocházejících převážně z rakvického nálezu a i zde vzácné ražby často s nejistým přiřazením knížatům z konce 12. století (Ota III. Dětleb, Konrád III. Ota apod.). V případě moravských denárů jsou tak zastoupeni především panovníci, jejichž ražby byly známy v Chaurově době a byly obecně dostupné. Díky nejhojněji zastoupeným nálezům Nespeky a Plešivce nad jiné vyniká počet mincí ražených českým knížetem a prvním českým králem Vratislavem II. (1061–1085–1092). Počet 325 českých a sedm moravských ražeb dohromady nejen, že výrazně převyšuje jakoukoli jinou složku, ale představuje také celých 55 % Chaurovy sbírky mincí z období denárů malého střížku.

František Rudolf Chaura do sbírky za svého života zařadil 211 předmětů, jeho syn Karel pak 401. Z toho je 340–343 kusů nálezového původu. Je zde třeba podotknout, že ze 401 ks získaných Karlem Chaurou pochází celých 273 denárů z jediného nálezu, a to z Nespek. O nálezových exemplářích více viz níže ve zvláštní kapitole. Z jiných soukromých sbírek a od

významných českých i zahraničních sběratelů získali Chaurové dle informací na podložních lístcích 15 mincí, z toho od Jindřicha Vávry šest denárů, ze sbírky tří generací Mikšů (Rudolfa, Emanuela a Otakara) tři denáry, po jednom denáru pak od Jaroslava Proška, Josefa Zounka, Františka Cacha, arcivévody Zikmunda Habsbursko-Lotrinského, a dva brakteáty ze sbírky Gustava Striebolla. Je evidentní, že údaje o původech mincí z jiných sbírek nebyly zaznamenávány důsledně.

Soubor, který v rámci českých denárů malého střížku Chaurové sesbírali, je bohatým přehledem typů a variant známých v jejich době, především těch dobře určitelných a pěkně dochovaných. Jedinečnost tohoto souboru vynikne, srovnáme-li jej se soupisem variant českých a moravských denárů z pera Františka Cacha (1972 a 1982) vzniklým více jak čtvrt století po smrti Karla Chaury. Z 350 Cachových variant obsahuje Chaurova sbírka 166 variant a 3 nové varianty v Cachovi nezmiňované. Pokrývá tedy přibližně 47 % v současné době známých variant českých a moravských denárů malého střížku (viz tabulka A). Rozdělíme-li ale soubor teritoriálně, je patrný rozdíl mezi počty do Chaurovy sbírky získaných českých a moravských denárů. Ze 168 českých variant jich sbírka obsahuje celých 112, tj. přesně 2/3, a ze 182 moravských jich naopak pokrývá jen necelých 30 %.

Katalog Chaurovy sbírky mincí z doby ražby denárů malého střížku je řazen standardně podle územních celků a v rámci nich chronologicky podle jednotlivých panovníků. Informace o dobách vlády přemyslovských knížat v Čechách a v moravských údělech jsou převzaty z poslední revize rodokmenu Přemyslovců (*Polanský a kol. 2009*; viz též tabulka B). Pořadí mincí v rámci zemí a jednotlivých knížat vychází z důvodu přehlednosti při vyhledávání pro české mince z katalogu Františka Cacha (1972 a 1982) a pro moravské denáry z katalogu Jana Videmana a Josefa Paukerta (2009). Pro slezské brakteáty pak z katalogu Ferdinanda Friedensburga (1931), stejně jako v následujícím svazku Chaurovy sbírky věnovaném brakteátům, denárům a fenikům 13. století (*Schneider 2022*). České denáry knížete a krále Vratislava jsou pak v rámci jednotlivých Cachových variant řazeny podle přehledu variant Karla Chaury, publikovaného v rámci nálezu Nespeky a použitého i v případě nálezu Plešivec. Vzhledem k tomu, že se jedná o cca 300 exemplářů Chaurou dopodrobna zpracovaných, byla mu pro lepší konkordanci s tímto dílem dána přednost. Rozdíl od řazení Cachova katalogu spočívá v tom, že Chaura řadí Vratislavovy denáry podle změn v opisech, které považuje za jednotlivé emise, a nikoli standardně, jak je dnes zvykem, nejprve podle obrazových změn. Po mincích následují moderní falsa v chronologickém pořadí, a na závěr jsou zařazeny ostřížky, které se do sbírky dostaly jako součást nálezu z Prahy-Krče.

Popis každé mince je uvozen katalogovým číslem a označením nominálu – denár. Označení obol či půldenár pro mince o nižším rozměru či hmotnosti je až novodobé. Striktně vzato jsou všechny ražby tohoto období denáry, v soudobých písemných pramenech nejsou doloženy žádné jiné nominály. Jednoznačné rozlišení případných různých „nominálů“ či dvojích standardů jednoho typu je však často velmi problematické, ba nemožné. Užívám proto označení půldenár/obol pouze v metrologické části popisu, a to u mincí, u nichž byl tento „nominál“ již dříve rozpoznán (dle *Cach 1972*), či u mincí, u kterých je to z metrologických údajů daného typu zřejmé. Chaurou samostatně používaný termín půldenár doslovně neodpovídá realitě a je použit pouze v komentářích upozorňujících na toto Chaurovo označení.

Vlastní popisy obrazové části jsou vzhledem k přiloženým kvalitním fotografiím pojednány co nejjednodušeji, pokud možno stylisticky jednotně, tedy uvádějí pouze základní motivy a případné odlišnosti charakterizující jednotlivé varianty. Interpretace figurálních zobrazení na mincích jsou předmětem široké diskuse, proto jsou v popisech konkrétně uvedeny pouze nesporné identifikace zobrazených panovníků a nejznámějších biblických postav (např. Kristus, Samson se lvem či anděl). Obrazy jsou popisovány z hlediska pozorovatele. Pro přepis opisů byl vytvořen samostatný font, jehož cílem nebylo přesně postihnout všechny detaily zápisu, ale ve zjednodušené formě vystihnout základní rysy a rozdílnosti jednotlivých písmen.

Opisy jsou přepisovány po směru hodinových ručiček od rozdělovacího znaku, resp. od logického začátku opisu.

V literatuře jsou uvedeny základní katalogové soupisy, podle kterých byly a jsou určovány denáry malého střížku. Je-li konkrétní popisovaný exemplář jednoznačně identifikovatelný v jiné další literatuře, především v popisech nálezů, je odkaz na ni uveden označením „Ex.“; pokud není jednoznačně identifikovatelný, je citace uvedena níže v poznámce uvozené „jako...“.

Následují metrologické údaje v pořadí hmotnost, rozměry, osa, stav. Hmotnosti mincí jsou uvedeny s přesností na 0,001 g a rozměry střížku na vodorovné/svislé ose lící strany na 0,1 mm, osa (tedy vzájemná poloha lícího a rubního razidla) je uvedena v hodinách. Je-li metrologický údaj uveden v hranatých závorkách, jedná se o neúplný údaj [rozměry a hmotnost zlomku]. Výsledky měření metrologických údajů bez zaokrouhlení jsou uvedeny v tabulce C.

Celá sbírka denárů malého střížku byla podrobena nedestruktivní rentgenfluorescenční analýze složení kovu v Ústavu jaderné fyziky v Řeži u Prahy. Získané konkrétní výsledky jsou uvedeny u každé mince a souhrnně pak v tabulce D. Vyhodnocení tohoto souboru z hlediska materiálového je věnována samostatná kapitola z pera M. Fikrleho.

V případě mincí, u nichž známe nálezové okolnosti, je v kolonce „Nález:“ uveden topografický údaj, často shodný s názvem příslušného katastrálního území, v závorce pak odpovídající okres, případně kraj, země a stát, a za závorkou pak rok nálezů. Podrobné údaje o jednotlivých depotech, z nichž pocházejí mince zastoupené v Chaurově sbírce, včetně základní literatury, jsou uvedeny ve vlastní kapitole věnované těmto nálezovým celkům.

Komentáře a případně poznámky jsou věnovány především vyjasnění sporných určení a otázek, zdůraznění výjimečnosti – novým variantám, vzájemným vazbám jednotlivých mincí – shodným razidlům a Chaurovým doplňujícím údajům z podložních lístků.

Poslední řádek popisu obsahuje inventární číslo Národního muzea, za nímž je v závorce uvedena sbírka, resp. který z Chaurů minci do sbírky získal, datum získání dané akvizice, je-li známo, případně od koho byl exemplář získán. Konkordance inventárních a katalogových čísel je shrnuta v tabulce E.

Fotografie v katalogu jsou znázorněny ve skutečné velikosti, v příloze jsou pak zvětšeny 2:1.

SMALL FLAN DENIERS

The small flan deniers were introduced sometime around 1050, as traditionally stated, by the Bohemian Duke Břetislav I (1035–1055). At that time, the production style changed, and the large flan was gradually reduced to a smaller one. The end of their minting in Bohemia was related to the progressive introduction of single-sided pfennigs struck from a thin sheet, the so-called bracteates, under the reign of Přemysl I Otakar (1192–1193, 1197–1198–1230) sometime during the 1220s.

The small flan deniers do not represent a homogeneous group. During nearly two centuries, they underwent a manifold evolution. The first phase was characterized, besides the small flan, by the simplification, or more precisely a high stylization of the coin image. The coins of Bořivoj II brought a style refinement, the images being created precisely down to the last detail, the flan size slightly varying under individual rulers. During this phase, in contrast with the beauty of these Romanesque art masterpieces, there was a gradual deterioration in the silver content of the coins. This trend peaked during the reign of Bedřich I, when, in addition to high-purity coinage, a number of coins struck more often from copper, alternatively with a copper core plated with a thin layer of silver were produced. The final phase at the turn of the 12th and 13th centuries brought alterations such as a larger flan and higher weight.

In all three developing phases, the artistic rendition of the images reached a high level. Since its beginnings, the Bohemian coinage thus maintained a high standard, unparalleled in Europe at that time. The coins reflected mainly ruling and St. Wenceslas' symbolism; St. Peter's, St. Nicholas' and St. John's in Moravia, but soon more complex motifs based not only on biblical and legendary stories, but also inspired by significant contemporary and historical events appeared. Some exceptional specimens probably even mixed these motifs. The obverse legends regularly name the rulers – issuers, the reverse ones almost exclusively the patrons' names – in Bohemia mainly St. Wenceslas, sporadically also St. Adalbert; in Moravia, St. Peter, St. Nicholas and St. John. Other legends appeared quite exceptionally, e. g. the Olomouc coins of Ota I and Svatopluk I bear the title *SERVVS DEI*, other Bohemian and Moravian issues name the co-rulers, usually the rulers' sons, or the name of the mother and regentess Eufemia, and consorts – Queen Judith and Lady/Duchess Elisabeth. The small flan deniers are thus important witnesses of a time for which we still do not have many other sources. They allow us a detailed insight into the ideas and symbolism used by the then sovereigns and the church. They are often the only iconographic and epigraphic sources documenting the existence or correct names of their issuers.

It was also Karel Chaura who supremely contributed to the thorough knowledge of the small flan denier period. The denier coinage together with the thaler one belonged among his favourite themes on which he did not hesitate to publish his opinions. Until today, Chaura's works concerning the small flan denier period remain still solid cornerstones on which many numismatists built and are building. These are above all the publications on the crucial hoards from that period, i.e., the coin finds from Běšínov, Nespeky, Plešivec and Řepov, the substantial parts of which he managed to acquire for processing, and some of them (see below) also to his possession.

According to the inventories, Karel Chaura stored the small flan denier assemblage, contrary to the large flan deniers, not only in his apartment at Vojtěšská 15, Prague II, but also in his business office at Národní třída 15, Prague I. The main part of the small flan denier collection, precisely all the Bohemian and Moravian coins, was deposited in the so-called small cabinet on drawers nos. 7–15 (drawer no. 7 containing both large and

small flan issues of Břetislav I) in Karel Chaura's apartment (inv. nos. H5-5324–H5-5329, H5-5385–H5-5848). In the so-called big cabinet II, there were the Silesian coins from the 12th century placed on drawer no. 4 (inv. nos. H5-305908–H5-305920), modern counterfeits on drawer no. 74 (inv. nos. H5-305944–H5-305956) and the coins from the hoards from Nespeky and Plešivec on drawers nos. 151–152 (inv. nos. H5-7253–H5-7365). The above-mentioned material is presented in this volume. In several cases, drawers with the original coins also contained their plaster casts, made probably as a study material for other researchers. Given the duplicity with the collection material itself, the plaster casts have not been included into this catalogue.

The small flan deniers from the business office at Národní třída 15, Prague I, cannot be included into this publication either, as they were not transferred from the State Bank of Czechoslovakia to the National Museum on November 10, 1950. According to the inventory of the Chaura collection, the missing part of the small flan deniers was placed in the Biedemeier cupboard. The entry from the list of drawers deposited in this cupboard reads: 'Drawer no. 1, the deniers of Vratislav II from the find from Dnespeky... 30 pieces priced CZK 500.-'. Thus, these were a part of the hoard found in Nespeky (Dnespeky being the older name of the municipality) in 1917, numbering ca 4000 pieces, which Karel Chaura managed to save and acquire almost in its entirety. He implemented 273 specimens from Nespeky (186 directly, 87 separately) into his collection, the above mentioned 30 pcs being most probably intended for sale, which means that he succeeded in selling most of the hoard, nearly 3700 pcs, during more than a quarter century.

Although these 30 deniers from Nespeky stored in Chaura's office did not get into the collection of the Numismatic Department, in the internal communication were drawers nos. 151–152 from the so-called big cabinet II from Karel Chaura's apartment considered the set found in his business office. As shown by the processing of the material from these drawers, they did not contain coins that could be considered either purely for sale (due to the presence variants and dies not included in the main part of the collection) or a selective collection (due to the presence of duplicates). The fact that Chaura placed these coins on spare drawers in the lower part of the so-called big cabinet II, noting their variants according to the find's publications on the coin labels only in pencil or pen, but still ordering the material according to the catalogue, indicates that these were an unfinished set intended for a final selection and description before its enclosing into his own collection or rather for sale. Within the present publication, these coins are easily identifiable by the particular inventory numbers (H5-7253–H5-7365).

The processed and here presented part of the Chaura Collection devoted to the period of the small flan deniers contains 602 coins, 9 clippings and 13 modern counterfeits. Thus, it represents more than two thirds (67%, 602 of 899 pcs) of all the denier period coins; 9% (615 of 6869 pcs) of all the coins in the collection; and 4.6% (616 of 13,444 pcs) of all the items from the entire Chaura Collection. Considering the size of the Collection, this is a very respectable number for approximately 170 years of the Early Medieval coinage. The denier period belonged to the topics on which Karel Chaura's professional interest was focused, as apparent also from his publishing activity.

From the point of view of attributing the coins to particular lands and domains, Chaura's assemblage of the small flan deniers contains 520–523 Bohemian specimens (cat. nos. 1–520, 582–584?); 66–69 Moravian pieces (cat. nos. 521–589), 35 of them from Olomouc (cat. nos. 521–555), 23 from Brno (cat. nos. 556–578), 3 from Znojmo (cat. nos. 579–581), three Moravian or Bohemian from Hradec Králové (cat. nos. 582–584) and 5 anonymous or unspecified ones (cat. nos. 585–589); and 13 specimens of Silesian bracteates from Wrocław (cat. nos. 590–602). Moreover, the Bohemian and Moravian deniers are covering about the whole range of the rulers minting coins known to us (see also tables B). In the Bohemian part of

the Collection, only the rare issues of the late 12th century rulers Konrád II Ota, Břetislav III Jindřich and Vladislav III Jindřich are not present. As for the Moravian part the entire range of unattributed deniers, the issues of Spytihněv II; Boleslav, son of Vratislav; Vladislav I, Vratislav of Brno, as well as the most of the Svatopluk and Ota II denier types (coming mainly from the Rakvice Hoard), and rare issues with uncertain attribution to the dukes from the end of the 12th century (Ota III Dětleb, Konrád III Ota, etc.) are missing. In the case of Moravian deniers, collection contained primarily those of the monarchs whose issues were known at Chaura's time and generally accessible.

Thanks to the most abundantly represented hoards from Nespeky and Plešivec, the number of coins struck by the Bohemian Duke and the first Bohemian King Vratislav II (1061–1085–1092) stands out above the others. The number of 325 Bohemian and 7 Moravian pieces in total is not only greatly exceeding any other component, but also representing 55% of Chaura's assemblage of the coins from the period of the small flan deniers.

During their lives, František Rudolf Chaura incorporated 211 and his son Karel 401 items into the Collection, 340–343 of them being find specimens. It should be noted here that 273 deniers out of 401 Karel Chaura's coins originate from just one multiple find – the Nespeky Hoard. More about the find specimens see below in a special chapter. According to the information on the original coin labels, the Chauras acquired 15 coins from another private collections of important Czech and foreign collectors, six deniers of them from Jindřich Vávra, three deniers from the collection of three Mikš generations (Rudolf, Emanuel and Otakar), one denier each from Jaroslav Prošek, Josef Zounek, František Cach, Archduke Sigismund of Austria, and two bracteates from Gustav Strieboll's collection. It is obvious that the information about the provenance of the coins from other collections were not recorded consistently.

The assemblage of the Czech small flan deniers gathered by the Chauras is an almost complete overview of the types and variants known at their time, especially those easily identifiable and well-preserved ones. Its uniqueness will stand out if we compare it with the list of the Czech denier variants by František Cach (1972), created more than a quarter century after Karel Chaura's death. The Chaura Collection contains 166 out of 350 Cach's variants and three not included by Cach. Thus, it is covering approximately 47% of the Czech small flan denier variants known at the present time (see table A). However, if we divide the assemblage territorially, there is a noticeable difference between the numbers of Bohemian and Moravian deniers acquired for Chaura's Collection. Of the 168 Bohemian variants, the collection contains 112 of them, i.e., exactly 2/3; and of the 182 Moravian ones, on the other hand, it covers only less than 30%.

The catalogue of Chaura's small flan denier assemblage has been ordered standardly by the territorial units, and within their framework chronologically by the individual rulers. The information on the Přemyslid Dukes' reign periods in Bohemia and in the Moravian domains have been adopted from the last revision of the Přemyslid genealogy (*Polanský and coll. 2009*; see also table B). For easy orientation, the ordering of coins within the framework of the individual lands and rulers has been based on the catalogue by František Cach (1972 and 1982) for the Bohemian coins; on the catalogue by Jan Videman and Josef Paukert (2009) for the Moravian deniers, and on the catalogue by Ferdinand Friedensburg (1931) for the Silesian bracteates, identically as in the volume of the Chaura Collection dedicated to the bracteates, deniers and pfennigs of the 13th century (*Schneider 2022*). The Bohemian deniers of Duke and King Vratislav have been ordered within individual Cach's variants according to Karel Chaura's overview of the variants in the publication of the Nespeky Hoard, used also for the hoard from Plešivec. Regarding to the fact that there are about 300 specimens processed by Chaura in detail, it was given priority for a better concordance with this work. The difference between Chaura's ordering and Cach's catalogue is that Chaura arranged the deniers of Vratislav according to the changes in legends, considering them individual issues, instead

of according to image changes at first, as the standard is today. The original issues are followed by modern counterfeits in chronological order, and finally by the clippings included in the Collection as a part of the find from Praha-Krč.

The description of each coin is introduced with the catalogue number and its denomination – denier. The name obol or half-denier for coins of a lower size or weight is quite modern. Strictly speaking, all the issues from the period in question are deniers and no other denominations are attested in contemporary written sources. However, any clear distinction between possible ‘denominations’ or double standards of the same type is often very problematic and even impossible. Thus, the name half-denier/obol is used only in the metrological part of the catalogue for coins which have previously been recognized as such (according to *Cach 1972*), or for coins for which it is obvious from the metrological data of the given type. The term half-denier used independently by Chaura does not literally correspond to reality and is used only in commentaries on this Chaura’s designation.

Regarding the high-quality photographs enclosed, the descriptions of the pictorial part have been treated most simply as possible, uniformly in the stylistic way, noting only the basic motifs and potential differences characterizing individual variants. Since the interpretations of figural depictions on coins are the subject of wide debate, only indisputable identifications of monarchs and the best-known biblical figures (e.g., Christ, Samson with a lion, an angel) are mentioned. The images are described from the observer’s point of view. For the transcription of the legends, an individual font was created, the aim of which was not to cover all the details exactly, but to capture the basic features of individual letters and their differences in a simplified form. The legends are transcribed clockwise, starting after the dividing mark, or from their logical beginning.

The literature quotes the basic catalogues according to which the small flan deniers are standardly classified. When a particular specimen is decidedly identifiable in other literature, mainly in the hoard descriptions, the reference is quoted as ‘Ex.:’. When not clearly identifiable, the introductory quotation in the note below reads ‘jako [as]...’.

Following are the metrological data in succession weight, dimensions, axis, condition. The coin weights are given with accuracy of 0.001 g; the flan dimensions of the obverse horizontal/vertical axis with precision of 0.1 mm; the axis (i.e., the relative position of the obverse and reverse dies) in hours. The metrological data quoted in square brackets mean incomplete data [dimensions and weight of a fragment]. The unrounded results of metrological data measurements are quoted in table C.

The metal composition of the entire set of the small flan deniers was studied using a non-destructive X-ray fluorescent analysis at the Institute of Nuclear Physics in Řež u Prahy. The specific results obtained are listed for each coin and summarized in table D. A separate chapter is devoted to the set appraisal from the material point of view from the pen of M. Fikrle.

In the case of coins with a known archaeological context, the column ‘Nález [Find]:’ contains topographic information, often identical to the name of the relevant cadastral area, followed by the data about the district, alternatively region, country and state in brackets, and the year of the find behind the bracket. Detailed information on the individual hoards from which the coins represented in the Chaura Collection came from, including the basic literature, are given in a separate chapter dedicated to these find assemblages.

The comments and potential notes are devoted above all to clarifying debatable classifications and questions, to emphasize the exceptionality (new variants, mutual interconnections), to the matching of dies, as well as to Chaura’s data from the coin labels.

The last description line quotes the National Museum's inventory number followed with the collector's name in brackets, informing which of the Chauras acquired the coin for the Collection, the acquisition date, if known, and possibly whom the specimen was acquired from. A concordance of inventory and catalogue numbers is summarized in table E.

The photographs are reproduced in the real size in the catalogue and enlarged 2:1 in the appendix.

NÁLEZY DENÁRŮ MALÉHO STRÍŽKU V CHAUROVĚ SBÍRCE

Nálezové celky v Chaurově sbírce denárů malého strížku mají, stejně jako u jim předcházejících denárů velkého strížku, významné postavení. Na rozdíl od sbírky denárů velkého strížku (*Chaura I.1*), kde reprezentují mince se známými nálezovými okolnostmi bezmála 2/3 kolekce, v tomto souboru tvoří „pouze“ nadpoloviční většinu, tedy stále velmi vysoké procento. Nepočítáme-li moderní falsa (13 ks), pak z 602 mincí je nálezového původu 340–343 exemplářů. Přitom samotný počet nálezů není vysoký, čítá pouhých dvanáct lokalit.

Zásadní roli zde však hraje jeden depot, a to nespokojivý. Podstatnou část tohoto nálezu o asi 4000 ks („skoro celý“) získal přímo Karel Chaura, což mu umožnilo jej podrobně popsat (*Chaura 1936*, 167–173, 179–186, 194–203). Do své sbírky z něj zařadil 273 denárů, vesměs veškeré varianty, mnohdy do samotných razidel, jen výjimečně jsou některé varianty zařazeny ve větším počtu exemplářů. Co do počtu mincí ve sbírce z jednoho depotu následuje nález plešivecký, prezentující 40 kusů z celkem 400 exemplářů. Oba depoty spolu s depotem z Řepova (8 z 800 ks) pokrývají mincovnictví z období vlád bratří Sptylhněva II. a Vratislava II.

Ostatní nálezy jsou zastoupeny pouze jednotlivými kusy, ač se jedná i o velké depoty Běšínov (7 z 1350 ks), Praha-Bílá Hora (1 z 680 ks), Rakvice (6 z 3000 ks), Praha-Staré Město, Královská ulice (2 z většího množství) či o menší Bzenec (2 z 49–64 ks), Praha-Krč (2 půlky + 9 ostřížků z 28 půlek + 10 ostřížků). Z 12 depotů tak devět patří mezi hromadné nálezy denárů. Zbývající tři (Chvalnov a 2x Vícemilice) reprezentují hrobové nálezy jednotlivých mincí, tzv. obol mrtvých.

Teritoriálně lze tyto depoty rozdělit na sedm českých (z toho tři z dnešní Prahy) a pět moravských, časově pak na čtyři nálezy z 19. století, přičemž ze tří z nich mince do své sbírky získal František Rudolf Chaura, mince z nálezu Rakvice postupně získávali oba Chaurové, a osm nálezů z 1. poloviny 20. století, ze kterých denáry zakoupil Karel Chaura.

Chronologicky podle termínu, kdy nejdříve poklad mohl být zakopán, lze nálezy rozdělit do tří časových horizontů. Nejstarší reprezentují nálezy uložené po 1061 až po 1092 (Plešivec, Nespeky, Řepov, 2x Vícemilice, Chvalnov), tedy v blízkosti vlády Vratislava II. (1061–1085–1092), střední pak depoty po 1102 až po 1126 (Praha-Bílá Hora, Běšínov, Bzenec, Rakvice) v období vlád Bořivoje II. (1101–1107), Soběslava I. Oldřicha (1125–1140) v Čechách a Václava I. Jindřicha (1126–1130) na Olomoucku a nejmladší horizont pražské nálezy po 1158 a 1178 (Krč a Královská) z éry Vladislava II. (1140–1158–1172) a Bedřicha I. (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189).

Chaurova sbírka přinesla také oproti soupisům obsahů nálezů dvě upřesňující informace a jednu hypotetickou. První patří k nálezu z Nespek, u kterého v Cachově soupisu variant (*Cach 1972*, 66, č. 243) vypadly dvě samostatné varianty, a to Cach 348 var. na líci s korunou ozdobenou perlami (*Chaura 1936*, 200, č. 142 = kat. č. 329) a kombinovaná varianta líce Cach 348 var. a rubu Cach 349 (*Chaura 1936*, 200, č. 141 = kat. č. 330). Druhá pak k depotu v Praze na Starém Městě v ulici Královské, který podle Fialova stručného popisu (*Fiala 1895*, 195, č. 132a) a z něj vycházejícího Cachova soupisu (*Cach 1970*, 70, č. 274) měl obsahovat pouze denáry Bedřicha I. (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189) typu Cach 626. Chaurova sbírka rozšiřuje obsah tohoto nezpracovaného pokladu o denár Vladislava II. (1140–1158–1172) typu Cach 589 (kat. č. 462). Hypotetické je nakonec přiřazení tří českých denárů Soběslava I. Oldřicha (1125–1140) typu Cach 583 (kat. č. 455, 456, 457) nálezu z Běšínova.

Tabulka 1: Přehled nálezů mincí zastoupených v Chaurově sbírce denárů malého střížku

Č. nálezu	Naleziště	Odkryt	Typ	Obsah (ks)	Chaurova sb. (ks)	<i>Tpq</i>
N1	Běšínov (dvůr, k. ú. Ždánice, okr. Kolín)	1927	hromadný	1350	4–7	1125
N2	Bzenec (okr. Hodonín)	1934	hromadný	49–64	2	1126
N3	Chvalnov (okr. Kroměříž)	1933	obol mrtvých	1	1	1092
N4	Nespeky I (okr. Benešov)	1917	hromadný	4000	273	1085
N5	Plešivec (vrch, k. ú. Rejkovice, okr. Příbram)	1923	hromadný	400	40	1061
N6	Praha-Bílá Hora (vrch, k. ú. Ruzyně)	1885	hromadný	680	1	1101
N7	Praha-Krč	1897	hromadný	28 půlek + 10 ks ostřížků	2 půlky 1 mince + 9 ks ostřížků	1158
N8	Praha-Staré Město, Královská ulice	1877	hromadný	větší množství	2	1178
N9	Rakvice (okr. Břeclav)	1886	hromadný	3000	6	1126
N10	Řepov (okr. Mladá Boleslav)	1924	hromadný	800	8	1085
N11	Vícemilice I (okr. Vyškov)	1932–33	obol mrtvých	1	1	1061
N12	Vícemilice II (okr. Vyškov)	1932–33	obol mrtvých	1	1	1091

Nálezy jsou v následujícím přehledu řazeny abecedně. Obsahují informace primárně převzaté z registru nálezů (*Nálezy II.1*) a Cachova soupisu variant (*Cach 1972*), ze kterých vychází i struktura přehledu (název, rok nález, typ, odkrytí, obsah vztahovaný k Cachovu katalogu, základní literatura, sbírky, ve kterých se mince z depotu nacházely či nacházejí). Oproti nim však neuvádí datum přibližného uložení, ale standardní termín, kdy nejdříve mohl být poklad do země uložen (*tpq*). Inovovány jsou informace o dobách vlády jednotlivých panovníků podle revize rodokmenu Přemyslovců (*Polanský a kol. 2009*). Z Chaurovy sbírky vycházejí údaje o v ní dochovaných exemplářích, včetně uvedení katalogového čísla u každého typu, a případné komentáře i poznámky k jednotlivým nálezům a jejich obsahu.

N1. BĚŠINOV (dvůr, k. ú. Ždánice, okr. Kolín) 1927

Hromadný nález, *tpq* 1125

Odkryt: 1927 na poli proti hradišti Staré Kouřimi při jarní a podzimní orbě

Obsah: asi 1350 mincí (podle *Ječného 1929*), z toho určeno

ČECHY, Bořivoj II. (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120) **424** (18)

Vladislav I. (1109, 1110–1117, 1120–1125) **549** (140), **551** (53), **552** (70), **553** (92)

Soběslav I. Oldřich (1125–1140) **572** (201), **574** (24), **575** (2), **576** (34),

577 (2), **578** (63), **579** (92), **580** (92), **582** (95), **583** (29), **584** (45), **585** (19)

Lit.: *Ječný 1929*, 52–56; *Chaura 1934*, 7–14; *Nálezy II:1*, 41, č. 1579; *Cach 1972*, 56, č. 180

Sbírky: Muzejní spolek, Kouřim (703); Okresní muzeum, Kolín („malá část“);

Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 4–7; základní sbírka 55)

Dochováno: 59–62 ks

z toho Chaurova sbírka (4–7):

ČECHY, Soběslav I. Oldřich (1125–1140) **574** (kat. č. 444), **576** (kat. č. 446),

583 (kat. č. 455, 456, 457), **585** (kat. č. 459, 460)

Kom.: katalogová čísla 455, 456, 457 byla dle podložitelných lístků získána spolu s kat. č. 444, přestože na nich na rozdíl od tohoto informace o nalezišti chybí, je možné, že také pocházela z běšínovského nálezů.

N2. BZENEC (okr. Hodonín) 1934

Hromadný nález, *tpq* 1126

Odkryt: 1934 při úpravě břehu potoka Syrovinky v trati „Olšovec“ za dvorem v pařezu staré olše
Obsah: 49–64 moravských denárů, váček

MORAVA, Olomoucko, Svatopluk I. (1095/9–1107) **442** (3), **450** (1), **458** (1), **498** (1)
Anonymní (cca 1099–1107) **500** (36), **501** (2)
Ota II. (1107–1110, 1113–1126) **468** (5), **471** (2), **1036** (1)
Václav I. Jindřich (1126–1130) **496** (1)

Lit.: *Šťastný 1935–1936*, 94–95; *Nálezy II:1*, 68, č. 1726; *Cach 1972*, 57, č. 190; *Cach 1974*, 21;
Cach 1982, 10, č. 1036; *Videman – Paukert 2009*, 435, č. 32

Sbírky: sbírka Ctirad Šťastný (v roce 1936 větší část nálezu, část koupěna 1969 do MZM, Brno); Moravské zemské muzeum, Brno (sbírka Ctirad Šťastný 11); Národní muzeum, Praha (stará sbírka 4; sbírka Karel Chaura 2); Archiv města, Bzenec (několik kusů); sbírka K. Rychtářík (1); soukromé sbírky

Dochováno: cca 20 ks

z toho Chaurova sbírka (2):

MORAVA, Olomoucko, Anonymní (cca 1099–1107) **500** (kat. č. 550)
Ota II. (1107–1110, 1113–1125) **468** (kat. č. 551)

Kom.: *Cach 1972*, č. 458, č. 498 a *Cach 1982*, č. 1036 jsou unikátní exempláře, *Cach 1972*, č. 471 je znám jen z tohoto nálezu ve dvou kusech. *Nálezy II:1*, 68, č. 1726 podle *Šťastný 1935–1936*, 94–95, č. 3 a na rozdíl od *Cach 1972*, 57, č. 190 i *Videman – Paukert 2009*, 435, č. 32 uvádí v obsahu i moravskou olomouckou ražbu Vladislava I. (1110–1113), *Videman – Paukert 2009*, 208, č. 114 ale tuto ražbu (*Cach 498*) přiděluje Svatoplukovi. *Videman – Paukert 2009*, 435, č. 32 oproti *Nálezům* a *Cachovi* doplňuje typy *Cach 1972*, č. 450 a *Cach 1982*, č. 1036, podle *Cach 1974*, 21.

N3. CHVALNOV (okr. Kroměříž) 1933

Hrobový nález jednotlivé mince, *tpq* 1092

Odkryt: 1933 na pohřebišti v lomu v lese, v kostrovém hrobě

Obsah: jeden denár (obol mrtvých)

MORAVA, Brněnsko, Oldřich II. (1092–1097, 1101–1113) **400** (1)

Lit.: AÚ ČSAV P čj. 1008/37, 2930/46; AÚ ČSAV B čj. 1032 45; *Radoměřský 1955*, 30, č. 45 a 73, č. 42, tab. IV:42; *Nálezy II:1*, 67, č. 1719; *Cach 1972*, 61, č. 218; *Videman – Paukert 2009*, 444, č. 88

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 1)

Dochováno: 1 ks

z toho Chaurova sbírka (1):

MORAVA, Brněnsko, Oldřich II. (1092–1097, 1101–1113) **400** (kat. č. 571)

Kom.: unikátní exemplář.

N4. NESPEKY I (okr. Benešov) 1917

Hromadný nález, *tpq* 1085

Odkryt: v polovici května 1917 při kopání kanálů v mlýnské usedlosti

Obsah: asi 4000 českých denárů, nádobka

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) **345** (10), **346** (1800), **347** (1300), **348** (151), **348/349** (1), **350** (200)

Lit.: *Chaura 1936*, 167–173, 179–186, 194–203; *Nálezy II:1*, 27, č. 1505; *Cach 1972*, 66, č. 243

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 273; základní sbírka 29)

Dochováno: 302 ks

z toho Chaurova sbírka (273):

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) **345** (kat. č. 32), **346** (kat. č. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114,

115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 144, 147, 148, 149, 150, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212), **347** (kat. č. 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310), **348** (kat. č. 311, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329), **348/349** (kat. č. 330), **350** (kat. č. 331, 334, 335, 337, 339, 340, 341, 342)

Kom.: Chaura získal a popsal nález skoro celý. Mince z pokladu byly ve sbírce uloženy na třech místech – v tzv. malé skříňce denárové sbírky na tabulkách č. 8–10 (186 ks), v tzv. velké skříni II na dvou tabulkách č. 151–152 (87 ks), obě v bytě Karla Chaury, a ve skříni Biedermeyer v obchodní kanceláři na tabulce č. 1 (30 ks). Denáry z obchodní kanceláře se do sbírky Národního muzea nedostaly. Mince z malé skříňky jsou zprvu většinou na podložních lístcích označeny „Naleziště Dnespeky“ či „Dnespeky“ a odkazem „Dns xy“ na Chaurův popis nálezu. V některých případech přiřazení nalezišti chybí, označení „Dns xy“ je však zapsáno zeleně, tedy pravděpodobně jako patřící též tomuto nálezu, jak dokládá příklad takto označené jedinečné varianty mince známé pouze z tohoto depotu. Později na dalších tabulkách styl zápisu postupně degraduje, čísla dle popisu nespeckého nálezu jsou tak zapsána všude nejprve tužkou a obtažena perem, u posledních exemplářů především následních denárů pak zůstala popsána pouze tužkou. Přitom jejich přiřazení k nálezu je nesporné, jedná se totiž o výběr jedné mince od každé varianty, včetně unikátních a nezaměnitelných následních, tj. imitativních denárů. Prosté označení „Dns xy“ nesou nejen starší exempláře získané do sbírky již Františkem Rudolfem Chaurou (např. kat. č. 264, 332, 333), ale také mince z nálezu z Plešivce, pro jejichž popis použil Karel Chaura při publikaci číslování variant z nálezu Nespeky.

Soubor na tabulkách č. 151–152 z velké skříňce II se jeví nedopopsanou (ve smyslu finálního zápisu na podložní lístky a jejího zařazení do sbírky samotné či k prodeji) tedy rozpracovanou částí, kdy na podložních lístcích jsou odkazy na varianty z popisu nálezu zapsány jen tužkou či perem. Naleziště samotné je pak uvedeno pouze v případě, nejedná-li se o nález Nespeky, ale o nález Plešivce. Mince jsou zde zařazeny systematicky za sebou podle popisu nálezu (tak tomu bylo pravděpodobně i u středověké části sbírky, kterou však kdosi před přidělením inv. č. z neznámého důvodu popřeházel). Vzhledem k tomu, že tento soubor obsahuje duplicity variant v samotné sbírkové skříni již obsažené a přesto, že se často jedná o různá razidla v rámci těchto variant, domnívám se, že se jednalo o soubor, který měl být po dokončení popisu určen k prodeji, resp. pravděpodobněji fungoval jako nabídkový set při prodeji.

Jelikož se v případě nespeckého nálezu jedná o významnou část sbírky denárů malého střížku (s nálezem Plešivce o polovinu), jsou varianty mincí v katalogu v rámci typů řazeny podle Chaurova popisu obou nálezů, tedy podle opisových variant, nikoli, jak je běžně zvykem, podle variant obrazových.

Nespecký nález obsahoval mimo jiné také dvě varianty, které se nepromítly do následujících katalogů. Jedná se o obrazovou variantu *Cach 1972*, č. 348 (kat. č. 329 = *Chaura 1936*, 200, č. 142 = *Cach 1972*, č. 348 var.) s korunou ozdobenou perlami na líci a o kombinaci tohoto líce s rubem *Cach 1972*, č. 349 (kat. č. 330 = *Chaura 1936*, 200, č. 141 = *Cach 1972*, č. 348 var./349).

Ze stejné lokality pocházejí další poklady pokrývající skoro celé období denárů malého střížku. Jedná se o minimálně tři další depoty, z nichž dva byly publikovány a jeden tamtéž pouze zmíněn (*Videman a kol. 2022*). Rozdělení typů mezi nádoby a nové chronologické zařazení některých typů je však sporné.

N5. PLEŠIVEC (vrch, k. ú. Rejkovice, okr. Příbram) 1923

Hromadný nález, *tpq* 1061

Odkryt: v polovině dubna 1823 při lesních pracích na severním svahu temene vrchu

Obsah: asi 400 českých denárů, nádobka

ČECHY, Spytihněv II. (1055–1061) **330** (1), **331** (200)

Vratislav II. (1061–1085–1092) **345** (3), **346** (87), **347** (49)

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. (1054/5–1055/6, 1058–1061, 1086–1090) **336** (1)

Lit.: *Turnwald* 1926, 125–127; *Chaura* 1938, 73–79; *Nálezy II:1*, 25, č. 1494; *Cach* 1972, 68, č. 254; *Videman – Paukert* 2009, 458, č. 183

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 40; základní sbírka 53); Městské muzeum, Hořovice (část); sbírka soukromá (část)

Dochováno: 103 ks

z toho Chaurova sbírka (40):

ČECHY, Spytihněv II. (1055–1061) **331** (kat. č. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31)

Vratislav II. (1061–1085–1092) **345** (kat. č. 33), **346** (kat. č. 44, 47, 48, 57, 64, 92, 126, 132, 137, 138, 140, 141, 142, 145, 146, 151, 153, 177, 178, 179), **347** (kat. č. 225, 230, 248, 249, 271, 291)

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. (1054/5–1055/6, 1058–1061, 1086–1090) **336** (kat. č. 522)

Kom.: protože většina nálezu Plešivec byla Chaurou popsána pomocí odkazů na popis nálezu z Nespek a oba tyto nálezy představují významnou část Chaurovy sbírky denárů malého střížku (téměř polovinu), jsou varianty mincí z obou celků řazeny podle Chaurova popisu, tedy podle opisových variant, nikoli, jak je běžně zvykem, podle variant obrazových. Při popisu Chaurovy sbírky byly zjištěny rozdíly mezi popisem (*Chaura* 1938, 78) a reálným obsahem sbírky, v němž jsou oproti popisu přítomny navíc čtyři varianty typu *Cach* 1972, č. 346 Vratislava II., a to *Chaura* 1936, č. 56, 60, 63, 82.

N6. PRAHA-BÍLÁ HORA (vrch, k. ú. Ruzyně) 1885

Hromadný nález, *tpq* 1101

Odkryt: 1885 při orbě na místě blíže neznámém

Obsah: 680 denárů

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) **354** (2)

Břetislav II. (1092–1100) **388** (mnoho), **389** (mnoho), **390** (mnoho)

Bořivoj II. (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120) **413** (mnoho), **414** (mnoho), **416** (mnoho), **417** (1), **419** (1)

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. (1054/5–1055/6, 1058–1061, 1086–1090) **337** (1), **338** (1), **340** (1), **342** (1)

Ota I. (1061–1086) **369** (1)

Svatopluk I. (1086, 1092, 1095/9–1107) **425** (2), **441** (1), **443** (1), **446** (2), **447** (3), **452** (1)

MORAVA, Brněnsko, Konrád I. (1061–1092) **526** (2)

Břetislav II. (1097–1099) **383** (8), **385** (1), **386** (6)

MORAVA, Nepřidělené ražby **507** (2), **508** (2), **512** (1)

SLEZSKO, Boleslav III. Křivoústý (1097–1102–1138) (1)

RAKOUSY (3)

UHRY, Koloman I. (1095–1116) (2)

Lit.: *Fiala* 1895, 182, č. 103; *Radoměřský* 1955a, 32; *Nálezy II:1*, 34, č. 1545; *Cach* 1972, 72, č. 286; *Videman – Paukert* 2009, 460, 192

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Eduard Fiala 2; sbírka František Rudolf Chaura 1)

Dochováno: 3 ks

z toho Chaurova sbírka (1):

ČECHY, Bořivoj II. (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120) **413** (kat. č. 368)

N7. PRAHA-KRČ 1897

Hromadný nález, *tpq* 1158

Odkryt: 1897 při vyzdívce tarasu

Obsah: 28 půlek českých denárů a 10 ostřížků denárů

ČECHY, Vladislav II. (1140–1158–1172) **600** (28 půlek)
ostřížky (10)

Lit.: *Fiala* 1895, 523, pozn. 1; *Radoměský* 1955a, 32; *Nálezy II*:1, 46, č. 1606; *Cach* 1972, 72, č. 285

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka František Rudolf Chaura 1)

Dochováno: 1 ks (2 půlky jedné mince) a 9 ks ostřížků

z toho Chauraova sbírka (1+9):

ČECHY, Vladislav II. (1140–1158–1172) **600** (kat. č. 479)

ostřížky (9 ks, kat. č. 616)

Kom.: *Fiala* uvádí, že některé půlky „daly se zcela dobře složit“. Mezi ně patří i exemplář v Chaurově sbírce.

N8. PRAHA-STARÉ MĚSTO, KRÁLODVORSKÁ ULICE 1877

Hromadný nález, *tpq* 1178

Odkryt: 1877 při přestavbě zadního křídla domu továrníka Procházky v základech staré stavby

Obsah: větší množství českých denárů

ČECHY, Vladislav II. (1140–1158–1172) **589** (1)

Bedřich I. (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189) **626** (větší množství)

Lit.: *Fiala* 1895, 195, č. 132a; *Radoměský* 1955a, 24–25; *Nálezy II*:1, 49, č. 1622; *Cach* 1972, 70, č. 274

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka František Rudolf Chaura 2)

Dochováno: 2 ks

z toho Chauraova sbírka (2):

ČECHY, Vladislav II. (1140–1158–1172) **589** (kat. č. 462)

Bedřich I. (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189) **626** (kat. č. 500)

Kom.: *Fiala* 1895, 195, č. 132a i *Cach* 1970, 70, č. 274 uvádějí v nálezu pouze typ *Cach* 626.

Fr. R. Chaura na podložním lístku na rozdíl od katalogů přiřazuje denár určený jako *Cach* 589 Bedřichovi I., pravděpodobně právě na základě informace, že se jedná o minci z nálezu v Králověderské ulici v Praze na Starém Městě z roku 1877, ve kterém měly údajně být jen mince Bedřicha I.

N9. RAKVICE (okr. Břeclav) 1886

Hromadný nález, *tpq* 1126

Odkryt: v březnu 1886 při orbě „na poli p. Filípka“

Obsah: na 3000 českých, moravských a jihoněmeckých denárů, nádobka

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) **354** (2)

Hradecko, Vratislav II. a Břetislav II. (před 1091) **381** (165)

Bořivoj II. (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120) **420** (1), **422** (1)

Vladislav I. (1109, 1110–1117, 1120–1125) **536** (1), **540** (1)

Soběslav I. Oldřich (1125–1140) **495** (2), **570** (1)

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. (1054/5–1055/6, 1058–1061, 1086–1090) **337** (2), **338** (3), **339** (1), **341** (1), **342** (1), **343** (1)

Boleslav V. (1086–1090) **358** (1)

Ota I. (1061–1086) **371** (1), **372** (2), **375** (16), **376** (64), **377** (5), **378** (3)

Svatopluk I. (1086, 1092, 1095/9–1107) **425** (1), **426** (1), **427** (21), **428** (1), **429** (1),

430 (2), **431** (4), **432** (7), **433** (33), **434** (1), **435** (2), **436** (3), **437** (10), **438** (1),

439 (1), **441** (6), **442** (1), **443** (8), **444** (17), **446** (11), **447** (3), **448** (64), **449** (1),

450 (1), **451** (9), **453** (1), **454** (1), **455** (1), **456** (1), **457** (7)

Ota II. (1107–1110, 1113–1126) **469** (1), **470** (3), **472** (4), **473** (2), **474** (3), **475** (39),

- 476 (1), 477 (1), 478 (1), 479 (1), 480 (1), 481 (1), 482 (3), 483 (11), 485 (1), 486 (1)
 Vladislav I. (1010–1013) 528 (4), 530 (1), 531 (1), 533 (35)
 Václav I. Jindřich (1126–1130) 491 (1), 492 (1), 493 (2), 494 (2), 496 (2), 497 (1)
 MORAVA, Brněnsko, Konrád I. (1061–1092) 362 (1), 363 (1), 364 (4), 365 (1), 367 (5),
 526 (1)
 Oldřich II. (1092–1097, 1101–1113) 391 (1), 392 (1), 393 (28), 394 (1), 395 (3),
 396 (1), 397 (1), 398 (7), 399 (11), 401 (1)
 Břetislav II. (1097–1099) 382 (10), 383 (195), 384 (1), 385 (5), 386 (309), 387 (1),
 388 (2), 390 (13+x)
 Soběslav I. Oldřich (1115–1123) 563 (5), 564 (54), 565 (4), 566 (1), 567 (1),
 568 (12)
 Ota II. a Spytihněv (před 1125) 487 (1), 488 (1), 489 (1)?
 MORAVA, Znojemsko, Lutold I. (1092–1099, 1101–1112) 409 (6), 411 (1), 412 (3)
 MORAVA, Anonymní ražby SCS PETRVS / SCS JOHANNES (konec 11. století)
 402 (4), 403 (6), 404 (5), 405 (4), 406 (2), 407 (1)
 Nepřidělené ražby 502 (1), 503 (1), 504 (1), 506 (1), 507 (23), 508 (4), 509 (3),
 512 (38), 513 (1), 514 (4), 515 (1), 516 (2), 517 (1), 518 (1), 519 (1), 520 (11),
 521 (1), 525 (1), 527 (1)
 JIHONĚMECKÉ DENÁRY (asi 800)
 Lit.: *Luschin* 1886, 305–330; *Luschin* 1887, 175–224; *Luschin* 1888, 47–74; *Smolík* 1886,
 289–310, 337–360; *Smolík* 1888, 273–284; *Kupido* 1888, 33–90; *Fiala* 1895, 188–191,
 č. 118; *Nálezy II:1*, 68, č. 1725; *Cach* 1972, 73–74, č. 297; *Videman – Paukert* 2009,
 464, č. 218
 Sbírký: Národní muzeum, Praha (stará sbírka 244 – částečně rozřazeno; Chaurova sbírka 6);
 Moravské zemské muzeum, Brno (50 – částečně rozřazeno); Bundessammlung,
 Vídeň (velká část nálezů); mnoho mincí ve sbírkách dalších muzeí a soukromých:
 sbírka František Kupido; sbírka Eduard Haisl; sbírka Josef Květoň; sbírka Egger;
 sbírka Emanuel Mikš; sbírka Eduard Fiala aj.
 Dochováno: určeno asi 1200 ks (400 českých a moravských + 800 jihoněmeckých)
 z toho Chaurova sbírka (6):
MORAVA, Olomoucko, Svatopluk I. (1086, 1092, 1095/9–1107) 433 (kat. č. 545),
 447 (kat. č. 547)
MORAVA, Brněnsko, Konrád I. (1061–1092) 364 (kat. č. 563)
MORAVA, Brněnsko, Oldřich II. (1092–1097, 1101–1113) 399 (kat. č. 570)
MORAVA, Anonymní ražby SCS PETRVS / SCS JOHANNES (konec 11. století)
 403 (kat. č. 585)
MORAVA, Nepřidělené ražby (konec 11. století) 507 (kat. č. 587)

N10. ŘEPOV (okr. Mladá Boleslav) 1924

Hromadný nález, *tpq* 1085

Odkryt: na jaře 1924 při kopání základů pro obytné stavení

Obsah: asi 800 českých denárů, nádobka

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) 354 (asi 800)

Lit.: *Chaura* 1925, 40–44; *Nálezy II:1*, 30, č. 1522; *Cach* 1972, 75, č. 301

Sbírký: Národní muzeum, Praha (stará sbírka 2; sbírka Karel Chaura 8)

Dochováno: 10 ks

z toho Chaurova sbírka (8):

ČECHY, Vratislav II. (1061–1085–1092) 354 (kat. č. 347, 348, 349, 350, 351, 353,
 354, 355)

N11. VÍCEMILICE I (okr. Vyškov) 1932–1933

Hrobový nález jednotlivé mince, *tpq* 1091

Odkryt: 1932–1933 při Kalouskově výzkumu pohřebiště v trati „Písky“ nad Baračkou v kostrovém hrobě č. 63

Obsah: jeden denár (obol mrtvých)

MORAVA, Olomoucko, Ota I. (1061–1086) 374 (1)

Lit.: AÚ ČSAV P čj. 2465/32, 1928/34, 941/37, 2474/46, 3022/46; Radoměský 1955, 35, č. 68; *Nálezy II*:1, 63, č. 1699; Cach 1972, 78–79, č. 329; Videman – Paukert 2009, 473, č. 274

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 1)

Dochováno: 1 ks

z toho Chaurova sbírka (1):

MORAVA, Olomoucko, Ota I. (1061–1086) 374 (kat. č. 530)

N12. VÍCEMILICE II (okr. Vyškov) 1932–1933

Hrobový nález jednotlivé mince, *tpq* 1091

Odkryt: 1932–1933 při Kalouskově výzkumu pohřebiště v trati „Písky“ nad Baračkou v kostrovém hrobě č. 77

Obsah: jeden denár (obol mrtvých)

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. a Bořivoj II. (1091–1092) 359 (1)

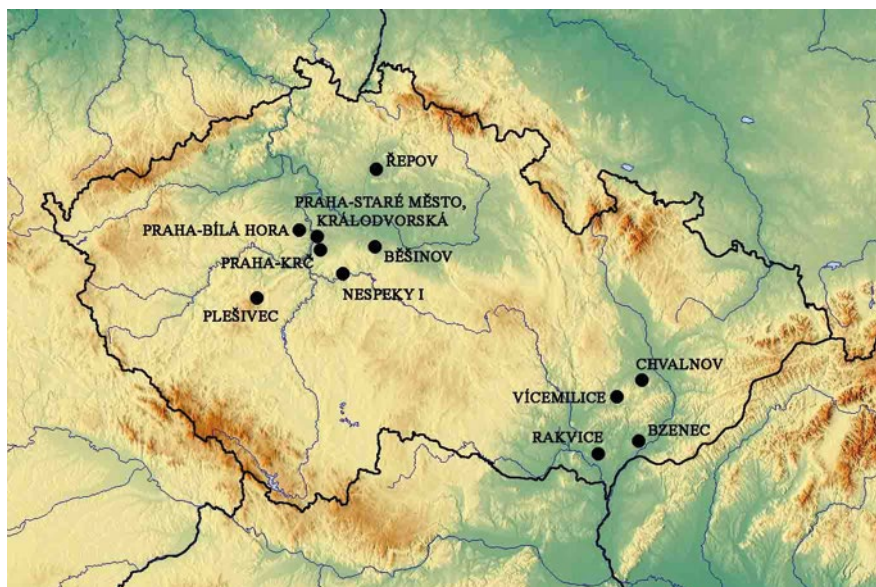
Lit.: AÚ ČSAV P čj. 2465/32, 1928/34, 941/37, 2474/46, 3022/46; Radoměský 1955, 35, č. 68; *Nálezy II*:1, 63, č. 1699; Cach 1972, 78–79, č. 329; Videman – Paukert 2009, 473, č. 274

Sbírky: Národní muzeum, Praha (sbírka Karel Chaura 1)

Dochováno: 1 ks

z toho Chaurova sbírka (1):

MORAVA, Olomoucko, Vratislav II. a Bořivoj II. (1091–1092) 359 (kat. č. 538)

Mapa 1: Nálezy denárů malého střížku v Chaurově sbírce.

Map 1: Small Flan Denier Finds in the Chaura Collection.

FINDS OF THE SMALL FLAN DENIERS IN THE CHAURA COLLECTION

The find assemblages of the small flan deniers included in this volume of the Chaura Collection are of an utmost importance. Unlike in the rest of the Collection, the coins with known archaeological context present the absolute majority here. Except the modern counterfeits (13 pcs), there are 340–343 find specimens out of 602 coins. Nevertheless, the number of multiple coin finds itself is not high, totalling merely twelve hoards.

One of them, however, plays a paramount role – the Nespeky Hoard. A substantial part ('almost all') of 4,000 pcs from this find was gained by Karel Chaura directly, the fact allowing him to describe it in detail (*Chaura 1936*, 167–173, 179–186, 194–203). He incorporated 273 deniers into his Collection, including all the variants, often the die ones; more variants are presented in multiple specimens only exceptionally. As for the number of coins originating from a same hoard, the Plešivec Hoard follows, containing 40 pieces out of 400 specimens. Both these hoards together with the one from Řepov (8 of 800 pcs) are covering the coinage from the reign period of the brothers Spytihněv II and Vratislav II.

The other multiple coin finds are represented only by single pieces, although coming also from the large hoards from Běšínov (7 of 1,350 pcs), Praha-Bílá Hora (1 of 680 pcs), Rakvice (6 of 3,000 pcs), Praha-Staré Město, Královská St. (2 of a higher quantity), or from the smaller hoards from Bzenec (2 of 49–64 pcs) and Praha-Krč (2 halves + 9 clippings from 28 halves + 10 clippings). Thus, 9 of 12 coin finds with known origin are denier hoards. Remaining three of them (Chvalnov and two finds from Vícemilice) represent single grave offerings, the so-called obols of the dead.

These hoards can be divided territorially into 7 Bohemian (3 of which from today's Prague) and 5 Moravian ones; in terms of time into 4 finds from the 19th century (in which case František Rudolf Chaura gained coins from three of them, the coins from the Rakvice Hoard being gained successively by both Chauras), and 8 finds from the 1st half of the 20th century, the specimens from which were purchased by Karel Chaura.

From a chronological point of view, based on the earliest possible dates the hoards might have been buried, the finds can be divided into three periods. The earliest ones were concealed after 1061–1092 (Plešivec, Nespeky, Řepov, both coins from Vícemilice, Chvalnov), thus close to the reign of Vratislav II (1061–1085–1092); the middle ones were buried after 1102–1126 (Praha-Bílá Hora, Běšínov, Bzenec, Rakvice, i.e., during the reigns of Bořivoj II (1101–1107), Soběslav I Oldřich (1125–1140) in Bohemia, and Wenceslas I Jindřich (1126–1130) in the Olomouc Region; the latest period being represented by the finds from Prague, hidden after 1158 and 1178 (Krč and Královská St.) in the eras of Vladislav II (1140–1158–1172) and Bedřich I (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189).

The Chaura Collection also brought two supplementary pieces of information and a hypothetical one to existing hoard inventories. First, two individual variants were omitted by Cach in his list of the contents of the Nespeky Hoard (Cach 1972, 66, no. 243), namely Cach 348 var. of the obverse with a crown decorated with pearls (Chaura 1936, 200, no. 142 = cat. no. 329), and the combined variant consisting of the obverse Cach 348 var. and reverse Cach 349 (Chaura 1936, 200, no. 141 = cat. no. 330). Second, the hoard from Praha-Staré Město, Královská St., which, according to Fiala's short description (*Fiala 1895*, 195, no. 132a) and to Cach's inventory based on the previous author (Cach 1970, 70, no. 274) contained only the deniers of Bedřich I (1172–1173, 1178–1182, 1182–1189) of the Cach 626 type. The Chaura

Collection is extending the contents of this unprocessed hoard with the denier of Vladislav II (1140–1158–1172), Cach 589 (cat. no. 462). Hypothetical is finally the attribution of three Bohemian deniers of Soběslav I Oldřich (1125–1140), Cach 583 (cat. no. 455, 456, 457) to the Běšínov Hoard.

Table 1: Overview of the Small Flan Denier Finds in the Chaura Collection

No.	Find	Uncovered	Type	Contents (pcs)	Chaura Coll. (pcs)	<i>Tpq</i>
N1	Běšínov (farmstead, land-register Ždánice, Kolín District)	1927	hoard	1350	4–7	1125
N2	Bzenec (Hodonín District)	1934	hoard	49–64	2	1126
N3	Chvalnov (Kroměříž District)	1933	obol of the dead	1	1	1092
N4	Nespeky I (Benešov District)	1917	hoard	4000	273	1085
N5	Plešivec Hill (land-register Rejkovice, Příbram District)	1923	hoard	400	40	1061
N6	Praha-Bílá Hora (land-register Ruzyně)	1885	hoard	680	1	1101
N7	Praha-Krč	1897	hoard	28 halves + 10 clippings	2 halves of 1 coin + 9 clippings	1158
N8	Praha-Staré Město, Královská St.	1877	hoard	higher number	2	1178
N9	Rakvice (Břeclav District)	1886	hoard	3000	6	1126
N10	Řepov (Mladá Boleslav District)	1924	hoard	800	8	1085
N11	Vícemilice I (Vyškov District)	1932–33	obol of the dead	1	1	1061
N12	Vícemilice II (Vyškov District)	1932–33	obol of the dead	1	1	1091

In the following overview, the findspots are ordered alphabetically. The information contained are primarily adopted from the register of coin finds (*Nálezy II.1*) and from Cach's list of variants (*Cach 1972*) on which the overview structure is also based (classification, finding year, type, discovery, contents related to Cach's catalogue, basic literature, collections in which the coins from hoards were or are to be found). Unlike in these, instead of an approximate date of deposition, an earliest date for the deposition of the hoard (*tpq*) is presented. Information on the reign periods of individual rulers have been updated according to the revision of the genealogy of the Přemyslid dynasty (*Polanský and coll. 2009*). Data concerning the specimens preserved in the Chaura Collection are based on itself, including quotation of the catalogue number for each type, and potential comments on individual hoards and their contents.

N1. BĚŠINOV (dvůr, Ždánice cadastral area, Kolín District) **1927**

Coin hoard, *tpq* 1125

Found: 1927, on a field opposite the stronghold of Stará Kouřim during the spring and autumn ploughings

Content: ca 1350 coins (according to *Ječný* 1929), from these classified:

BOHEMIA, Bořivoj II (1101–1107, 1109–1110, 1117–1120) **424** (18)

Vladislav I (1109, 1110–1117, 1120–1125) **549** (140), **551** (53), **552** (70), **553** (92)

Soběslav I Oldřich (1125–1140) **572** (201), **574** (24), **575** (2), **576** (34), **577** (2), **578** (63), **579** (92), **580** (92), **582** (95), **583** (29), **584** (45), **585** (19)

Lit.: *Ječný* 1929, 52–56; *Chaura* 1934, 7–14; *Nálezy II:1*, 41, no. 1579; *Cach* 1972, 56, no. 180

Collections: Muzejní spolek, Kouřim (703); Okresní muzeum, Kolín ('little part'); Národní muzeum, Praha (Karel Chaura Coll. 4–7; Basic Coll. 55)

Preserved: 59–62 pcs

of which in the Chaura Coll. (4–7):

BOHEMIA, Soběslav I Oldřich (1125–1140) **574** (cat. no. 444), **576** (cat. no. 446), **583** (cat. no. 455, 456, 457), **585** (cat. no. 459, 460)

Comm.: According to Chaura's coin labels, the catalogue numbers 455, 456, 457 were acquired together with cat. no. 444 – although they are missing any information on the findspot, contrarily to this number, they might have possibly come also from the find from Běšinov.

N2. BZENEC (Hodonín District) **1934**

Coin hoard, *tpq* 1126

Found: 1934, during rearrangements of the banks of the Syrovinka Stream on the 'Olšovec' plot, behind a yard, inside an alder stump

Content: 49–64 Moravian deniers, pouch

MORAVIA, Olomouc Region, Svatopluk I (1095/9–1107) **442** (3), **450** (1), **458** (1), **498** (1)

Anonymous (cca 1099–1107) **500** (36), **501** (2)

Ota II (1107–1110, 1113–1126) **468** (5), **471** (2), **1036** (1)

Václav I Jindřich (1126–1130) **496** (1)

Lit.: *Šťastný* 1935–1936, 94–95; *Nálezy II:1*, 68, no. 1726; *Cach* 1972, 57, no. 190; *Cach* 1974, 21; *Cach* 1982, 10, no. 1036; *Videman – Paukert* 2009, 435, no. 32

Collections: Ctírad Šťastný Coll. (the majority of the find in 1936; part bought in 1969 to MZM, Brno); Moravské zemské muzeum, Brno (Ctírad Šťastný Coll. 11); Národní muzeum, Praha (Old Coll. 4; Karel Chaura Coll. 2); City archive, Bzenec (several pieces); K. Rychtárik Coll. (1); private collections

Preserved: cca 20 pcs

of which in the Chaura Coll. (2):

MORAVIA, Olomouc Region, Anonymous (cca 1099–1107) **500** (cat. no. 550)

Ota II (1107–1110, 1113–1126) **468** (cat. no. 551)

Comm.: *Cach* 1972, nos. 458 and 498, and *Cach* 1982, no. 1036 are unique specimens, *Cach* 1972, type no. 471 being known in two pieces only, both from this hoard. *Nálezy II:1*, 68, no. 1726 according to *Šťastný* 1935–1936, 94–95, no. 3, and contrary to *Cach* 1972, 57, no. 190, and *Videman – Paukert* 2009, 435, no. 32, also quotes a Moravian issue of Vladislav I (1110–1113) from Olomouc; however, *Videman – Paukert* 2009, 208, no. 114, attribute this coin (*Cach* 498) to Svatopluk. Contrary to the *Nálezy II* and *Cach*, *Videman – Paukert* 2009, 435, no. 32 adds types *Cach* 1972, no. 450 and *Cach* 1982, no. 1036, according to *Cach* 1974, 21.

N3. CHVALNOV (Kroměříž District) **1933**

Single coin find – a grave offering, *tpq* 1092

Found: 1933, on a graveyard in a quarry in the woods, in an inhumation grave

Content: one denier (obol of the dead)

MORAVIA, Brno Region, Oldřich II (1092–1097, 1101–1113) **400** (1)

Lit.: AÚ ČSAV P čj. 1008/37, 2930/46; AÚ ČSAV B čj. 1032 45; *Radoměřský* 1955, 30, no. 45 and 73, no. 42, tab. IV:42; *Nálezky II:1*, 67, no. 1719; *Cach* 1972, 61, no. 218; *Videman – Paukert* 2009, 444, no. 88

Collections: Národní muzeum, Praha (Karel Chaura Coll. 1)

Preserved: 1 pc

of which in the Chaura Coll. (1):

MORAVIA, Brno Region, Oldřich II (1092–1097, 1101–1113) **400** (cat. no. 571)

Comm.: unique specimen.

N4. NESPEKY I (Benešov District) **1917**

Coin hoard, *tpq* 1085

Found: in the middle of May 1917, during digging the canals near a millhouse

Content: ca 4000 Bohemian deniers, container

BOHEMIA, Vratislav II (1061–1085–1092) **345** (10), **346** (1800), **347** (1300), **348** (150), **349** (2), **350** (200)

Lit.: *Chaura* 1936, 167–173, 179–186, 194–203; *Nálezky II:1*, 27, no. 1505; *Cach* 1972, 66, no. 243

Collections: Národní muzeum, Praha (Karel Chaura Coll. 273; Basic Coll. 29)

Preserved: 302 pcs

of which in the Chaura Coll. (273):

BOHEMIA, Vratislav II (1061–1085–1092) **345** (cat. no. 32), **346** (cat. no. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 144, 147, 148, 149, 150, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212), **347** (cat. no. 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310), **348** (cat. no. 311, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329), **348/349** (cat. no. 330), **350** (cat. no. 331, 334, 335, 337, 339, 340, 341, 342)

Comm.: Chaura acquired and described almost the complete hoard. The coins from the find were stored at three places – in the so-called small cabinet of the denier collection on drawers nos. 8–10 (186 pcs), in the so-called big cabinet II on two drawers nos. 151–152 (87 pcs), both in Karel Chaura's apartment, and in the Biedermeier cupboard in the commercial office on drawer no. 1 (30 pcs). The deniers from the office did not get into the National Museum's collection. The coin labels in the small cabinet mostly stated 'The Dnespeky site' or 'Dnespeky' and referred to Chaura's description of the hoard by 'Dns xy'. In some cases, the information on the findspot is missing; however, the reference 'Dns xy' is written in green, probably pointing to the origin from this hoard, as documented by a unique coin variant known only from Nespeky and marked in this very way. On the following drawers, the style of the coin labels is degrading: the numbers referring to the description of the Nespeky Hoard are written always first with a pencil and outlined with a pen; however, the labels under the last specimens are inscribed only with a pen despite clearly belonging to the same hoard – these are variants represented with only one specimen including unique deniers and specific subsequent issues, i.e. imitations. The simple coin labels 'Dns xy' are to be found not only under the older specimens which were acquired by František Rudolf Chaura already (e. g. cat. no. 264, 332, 333), but also under the coins from the Plešivec Hoard described by Karel Chaura, which bear the numbers of the corresponding variants in the Nespeky Hoard.